

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Skogsmästarskolan

Skogsägares intresse för kompletterande markanvändning hos några skogsägare i Kalmar län

Forest owners' interest in complementary land-use by some forest owners in Kalmar county

HUGO ANDERSSON

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet 2023:07

SLU-Skogsmästarskolan

Box 43

739 21 SKINNSKATTEBERG

Tel: 0222-349 50

Skogsägares intresse för kompletterande markanvändning hos några skogsägare i Kalmar län

Forest owners' interest in complementary land use by some forest owners in Kalmar county

Hugo Andersson

Handledare: Eric Sundstedt, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Staffan Stenhag, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning
Kursansvarig institution: Skogsmästarskolan
Kurskod: EX0938
Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg
Utgivningsår: 2023

Omslagsbild: Highland cattle i skogslandskap foto: Hugo Andersson

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Serietitel: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet
Delnummer i serien: 2023:07

Nyckelord: enkät, intervju, hyggesfritt, mångbruk, differentiering

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

Sammanfattning

Dagens skogsbruk ifrågasätts och alternativa skötselmetoder efterfrågas. Ett variationsinriktat skogsbruk är en viktig förutsättning för ett hållbart skogsbruk där ekonomiska-, ekologiska-, samt sociala värden ska tas tillvara och samspela. Samtidigt har lönsamheten i skogsbruket sjunkit de senaste åren och alternativa inkomstkällor blir en aktuell fråga för skogsägaren.

Syftet med detta examensarbete var att undersöka olika skogsägares intresse för en kompletterande markanvändning på deras skogsinnehav. Undersökningen hade som mål att dels ta reda på hur skogsägare ser på sitt skogsbruk idag, dels hur man tror att ens skogsbruk kan förändras med hänsyn till hållbarhetsaspekterna och slutligen undersöka hur, enligt skogsägaren, framtiden kommer att se ut.

Undersökningen har gjorts i samarbete med Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB som har bistått med kontakten med skogsägare. Arbetet var avgränsat till att endast omfatta skogsfastigheter i Kalmar län. Undersökningen genomfördes genom att i första steget skicka ut en enkät. I andra steget kompletterades enkäten med djupintervjuer med några av de skogsägare som hade besvarat denna.

Resultatet visade att respondenterna har en medvetenhet om att en kompletterande markanvändning kan bidra till ett mer hållbart skogsbruk. Vidare tror skogsägare att hyggesfritt skogsbruk, i framtiden kommer att öka. De anser också att det behövs mer forskning och information om ämnet. Framför allt är det ekonomin i hyggesfritt skogsbruk som de anser att det behöver forskas vidare på. För att höja lönsamheten och de ekonomiska värdena på sin skogsfastighet uppges utarrendering av mark till vindkraftverk och solceller vara ett möjligt komplement till skogsbruk. Även naturturism och rekreation ser skogsägarna som en möjlighet till att öka sina intäkter.

Nyckelord: enkät, intervju, hyggesfritt skogsbruk, mångbruk, differentiering

Abstract

The forestry practises of today are questioned, and alternative management methods are demanded. Variation oriented forestry is an important prerequisite for sustainable forestry where economical-, ecological-, and social values are accounted for and interacting. At the same time the economical yield in forestry is declining and alternative sources of income becomes a current subject for the forest owner.

The purpose of this thesis was to examine forest owners' interest in a complementary land-use on their estate. The aim of the survey was to partly find out how forest owners view their forestry today, partly how they think that one's forestry can change with regard to sustainability aspects, and finally what, according to the forest owner, the future holds.

The survey has been done in collaboration with Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB, which has assisted with contact with forest owners. The survey was carried out by sending out a questionnaire, the questionnaire was then supplemented with in-depth interviews with forest owners who had answered it. The work was limited to only forest properties in Kalmar county.

The results of the survey showed that forest owners are aware that complementary land use can contribute to more sustainable forestry. Furthermore, forest owners think that continuous cover forestry will increase in extent in the future. They, however, would like more research and information on the topic. Above all, it is the economy of continuous-cover forestry that needs further research. In order to increase the profitability and economic values of their forest property, leasing out land for wind turbines and solar cells is stated to be a possible complement to forestry. The forest owners also see nature tourism and recreation as an opportunity to increase their income.

Keywords: survey, interview, continuous-cover forestry, multiple-use forestry, differentiating

Förord

Detta examensarbete är den sista delen mot vägen till min skogsmästarexamen och därmed möjligheten att titulera mig själv skogsmästare. Idén till mitt examensarbete har kommit från mina egna intressen inom skogsbruket där det privata skogsägandet och ekonomin i skogsägandet har legat till grund.

Först skulle jag vilja rikta ett tack till min handledare Eric Sundstedt vid Skogsmästarskolan som har hjälpt mig under arbetets gång. Framför allt för de diskussioner i det tidiga stadiet av arbetet där avgränsningar och begrepp har diskuterats och la grunden av hela arbetet. Stort tack!

Jag skulle även vilja rikta ett stort tack till Thomas Andersson, ägare av Thomas Andersson Värdering och ekonomi AB, som under arbetets gång har hjälpt till att skapa ett underlag för enkätundersökningen med tillhörande distribuering. Du har även varit viktig i rollen som min far, inte bara i och med detta arbete, utan också i mitt liv. Hjärtligt tack för allt!

Kalmar, maj 2022
Hugo Andersson

Innehåll

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 AVGRÄNSNINGAR	2
1.3 DEFINITIONER	2
1.4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
2. MATERIAL OCH METODER	4
2.1 LITTERATURSTUDIE	4
2.2 URVAL ENKÄTSTUDIE	4
2.3 METOD ENKÄTSTUDIE	4
2.4 ANALYS ENKÄTSTUDIE	5
2.5 URVAL DJUPINTERVJUER	5
2.6 METOD DJUPINTERVJUER	5
2.7 ANALYS DJUPINTERVJUER	6
3. RESULTAT	7
3.1 ENKÄTSTUDIEN	7
3.1.1 SKOGSÄGARNA	7
3.1.2 FASTIGHETEN OCH SKOGSÄGANDET	8
3.1.3 AKTUELL MARKANVÄNDNING	9
3.1.4 FRAMTIDEN	15
3.2 INTERVJUSTUDIEN	20
3.2.1 SKOGSÄGARENS MÅL	20
3.2.2 DAGENS MARKANVÄNDNING	21
3.2.3 HYGGESFRITT SKOGSBRUK	21
3.2.4 VINDKRAFT OCH SOLCELLER	23
3.2.5 FÖRSÄLNING AV EKOSYSTEMTJÄNSTER	23
3.2.6 TURISM OCH SOCIALA VÄRDEN	24
3.2.7 UTMANINGAR I SKOGSBRUKET	26
3.2.8 DISKUSSIONER OM SKOG	27
4. DISKUSSION	29
4.1 RESULTATET	29
4.2 JÄMFÖRELSE MED BEFINTLIG KUNSKAP	30
4.3 STUDIENS STYRKOR OCH SVAGHETER	31
4.4 FRAMTIDA STUDIER	32
4.5 SLUTSATSER	33
REFERENSER	34

BILAGA 1	38
FÖLJEBREV	38
BILAGA 2	39
ENKÄT	39

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I alla tider har människor nyttjat samt påverkat naturen. Historiskt har skogen använts till husbyggnadsvirke, föda i form av viltkött, bränsleved samt bete för kreatur. I mitten av 1800-talet fick skogen, till följd av den internationella efterfrågan på trävaror, även ett ekonomiskt värde vilket resulterade i att sågverksindustrin blev Sveriges, under den tiden, största exportbransch (Skogshistoriska sällskapet 2023). Under slutet av 1800 talet var stora delar av Sveriges skogar skövlade och lämnade i ett uselt skick (Skogssverige 2023). Detta ledde till Sveriges första skogsvårdslag år 1903, där skyldigheten att återbeskoga blev en juridisk skyldighet (Holmberg 2005). Skogsvårdslagen skrevs om 1948 och inriktade sig då främst på virkesproduktion. Sedan 1950-talet har trakthyggesbruk varit det dominerande skogsskötselsystemet i Sverige (Lundqvist et al. 2014; Skogskunskap 2017).

Dagens skogsbruk, med trakthyggesbruket som skogsskötselsystem, har dock den senaste tiden börjat ifrågasättas (Kirppu et al. 2021; Naturskyddsföreningen 2018; Greenpeace 2021; Espmark 2017). Även inom politiken diskuteras dagens skogsbruk. Exempelvis en faktagrupp utgiven av Regeringskansliet (2021) som baseras på EU:s skogsstrategi för 2030 menar EU-kommissionen att det finns vissa brukningsmetoder som är att föredra. Som exempel från kommissionen pekas kalavverkning ut som en av dessa brukningsmetoder som ”enbart ska användas i särskilt motiverade fall”. Även i vetenskapen ifrågasätts dagens skogsbruk och den fragmentering av landskapet som blir ett resultat av de kalytor som skapas. Framför allt är det biodiversiteten och den biologiska mångfalden som befaras vara hotad (Berg et al 1994; Franklin & Forman 1997). Ytterligare konkluderar Eggers et al. (2019) att balansen mellan virkesproduktion och miljövärden inte kan upprätthållas med dagens skogsbruk. Deras resultat indikerar att alternativa skogsbruksmetoder bör användas, däribland hyggesfritt skogsbruk.

Samtidigt fortsätter lönsamheten i skogsbruket att sjunka. Lönsamheten i skogsbruket kan beskrivas med ”skogsbbruksindex” vilket innefattar virkesvärdet i relation till skogsbbrukskostnaden (Skogforsk 2022). Ludvig & Co undersöker, i vad som kallas ”skogsbarmetern”, varje år skogsägares syn på marknad och förväntningar på konjunktur. I skogsbarmetern utfärdad 2022 framkom det att endast ca hälften av skogsägarna ansåg att deras lönsamhet i skogsbruket var tillfredsställande eller mycket god. Den påvisade sjunkande lönsamheten samt en till viss del självupplevd svag lönsamhet i dagens skogsbruk kan göra att fler skogsägare letar alternativ eller komplement som kan höja lönsamheten på skogsfastigheten. Exempel på sådana alternativ skulle kunna vara att arrendera ut mark till vindkraftverk (Skogsstyrelsen 2022) , anlägga solceller (ibid.) eller naturturism (Öster 2017).

Ett varierat skogsbruk och landskap behövs, enligt Naturvårdsverket (u.å) för ett långsiktigt hållbart brukande av skogen. Som exempel nämns hyggesfritt skogsbruk som något som måste öka i dagens skogsbruk. Ett variationsrikt

skogsbruk lyfts även fram i det nationella skogsprogrammet (2020) i fokusområde 2 ”mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet”. I och med detta gav regeringen Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att öka kunskapen om mångbruk i skogsbruket. Resultatet blev rapporten ”Mångbruk av skog – om att utveckla skogens mervärden” (Nordström, Bjärstig & Zhang 2020). I rapporten framhävs naturturism som ett verktyg för att dels öka sysselsättningen på landsbygden, dels bidra till ökade sociala värden i skogen. På ämnet lyfts även skogens roll för välbefinnande och hälsa, detta tar sin form i rekreation och friluftsliv. Vidare nämns det även att en mångbruksverksamhet i vissa fall kan bli mer hållbar genom hyggesfritt skogsbruk (Ibid.).

1.2 Avgränsningar

Detta arbete avgränsades genom att endast omfatta skogsägare som är kunder hos Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB. Företaget bedriver redovisningsbyrå och fastighetsvärdering, däribland till skogsägare. Ytterligare en avgränsning var att endast omfatta fastigheter inom Kalmar län.

1.3 Definitioner

Innan enkäten utformades definierades begrepp som ingick i frågeställningarna, detta för att minimera egna tolkningar och missvisande svar från respondenterna. I den inledande delen av enkäten informerades respondenterna om dessa definitioner, se Bilaga 2.

Definitionerna som presenterades var följande:

Kompletterande markanvändning – ”Användning av produktiv skogsmark till annat huvudsakligt ändamål än virkesproduktion och försäljning av timmer och massaved genom skogsskötselsystemet trakthyggesbruk.”

Trakthyggesbruk - Ett stycke skog (ett bestånd eller avdelning) förnygringsavverkas, förnygras, röjs, gallras och förnygringsavverkas igen.

Karakteristiskt för trakthyggesbruk:

- Beståndet är likåldrigt
- Ett eller några få trädslag dominerar
- Träden inom avdelningen besitter samma höjd
- Vid förnygringsavverkning sänks beståndets volym till under § 5 i skogsvårdslagen

(KSLA 2019; Lundqvist et al. 2014)

Hyggesfritt skogsbruk – ”Hyggesfritt skogsbruk på skogsmark med produktionsmål innebär att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor.”

- Det ska finnas träd som är minst 10 m höga på marken
- Täthet i skogen måste överstiga § 5 i skogsvårdslagen
- En lucka får vara maximalt 0,25 ha stor

(Skogsstyrelsen 2021)

Sociala värden - ”de värden som skapas av människans upplevelser av skogen”.

- hälsa, välbefinnande och en god livsmiljö
- fritidsupplevelser, friluftsliv och turism
- upplevelsevärden och sociala naturkvaliteter
- estetiska värden
- pedagogik och kunskap om skog och miljö
- lek, samvaro och sociala relationer
- intellektuell och andlig inspiration
- identitet och kulturarv

(Skogsstyrelsen 2013)

Naturturism - ”Naturturism är förflyttad konsumtion i form av aktiviteter, boende, måltider och andra turisttjänster där själva naturupplevelsen är i centrum.”

(Visit Sweden 2016)

Hållbart skogsbruk – Hållbart skogsbruk värnar om skogens ekonomiska- ekologiska och sociala värden.

(Ersson 2020)

1.4 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med detta examensarbete var att undersöka intresset för kompletterande markanvändningar i skogsbruket hos några skogsägare i Kalmar län. Följande frågeställningar ska arbetet försöka få svar på:

- Hur ser markanvändandet ut idag?
- Kan man bedriva ett mer hållbart skogsbruk genom en kompletterande markanvändning?
- Vad är skogsägares inställning till hyggesfritt skogsbruk?
- Hur ser skogsägare på affärsmöjligheter kopplade till turistverksamhet?
- Är skogsägare intresserade av att sälja ekosystemtjänster?

2. Material och metoder

För att få fram underlag för examensarbetet har både en kvantitativ och en kvalitativ studie genomförts. Målgruppen för undersökningen är skogsägare som är kunder hos Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB.

2.1 Litteraturstudie

För att finna relevanta frågor till enkätstudien har en litteraturstudie genomförts. För att hitta relevant information har sökmotorn *Google* använts. Vidare har datakällorna *SLU-primo* samt *Google scholar* använts. Nyckelord som har använts vid informationssökandet är exempelvis *markanvändning*, *hyggesfritt skogsbruk*, *biologisk mångfald*, *naturturism* m.m.

Vid konstruktionen av enkätformuläret samt intervjumallen till de djupintervjuer som har genomförts har en digital version av boken *Frågor och svar – om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar* (2016) använts.

2.2 Urval enkätstudie

Urvalet till enkätstudien baseras på skogsägare som är kunder till Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB. En del krav sattes upp vid urvalet av skogsägare som enkäten skulle skickas ut till:

1. Eftersom enkäten var i digital form så måste en e-postadress finnas i systemen hos Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB.
2. Eftersom arbetet är avgränsat till att endast omfatta skogsfastigheter i Kalmar län så måste skogsägaren äga en fastighet inom länsgränsen.

Efter genomgång av e-postadresser återfanns 42 stycken som uppfyllde de nämnda kraven ovan. I enlighet med GDPR hanterades kontaktuppgifter endast av Thomas Andersson Värdering och Ekonomi som distribuerade ut enkäten till de 42 skogsägarna.

2.3 Metod enkätstudie

Innan enkäten utformades utfördes en litteraturstudie för att få kunskap och finna relevant information som skulle inspirera till frågor som studien ville få svar på. Litteraturundersökningen utgjordes av återfunna reportage och intervjuer med skogsägare, diverse forum, samt publikationer från myndigheter.

I e-postmeddelandet som skickades ut till skogsägaren återfanns en länk till enkäten tillsammans med ett följebrev (Bilaga 1).

Enkäten skapades i Google forms och bestod av totalt 30 frågor. Frågorna varierade mellan enkelsvarsfrågor samt flervalsfrågor. Under frågorna där flera svarsalternativ kunde fyllas i kunde respondenten även välja alternativet ”annat” följt av egen inmatning. Enkäten inleddes med att ge respondenten definitioner på

begrepp och som avgränsade arbetet. Exempel på sådana är definitionen av kompletterande markanvändning, hyggesfritt skogsbruk, produktiv skogsmark. De första frågorna handlade om skogsägaren där kön samt ålder efterfrågades för att sedan övergå till frågor som berörde skogsfastigheten och skogsägarens personliga uppfattning. På de två avslutande frågorna kunde skogsägarna ange om de var intresserade av att ställa upp på en intervju samt om de ville ta del av det färdiga arbetet. I händelsen av att de var intresserade av något eller båda av dessa alternativ fick respondenterna ange sitt namn, telefonnummer samt e-postadress. Eftersom enkäten var anonym informerades respondenterna om att man genom dessa angivelser inte längre var anonym i sina svar. Enkäten finns i sin helhet som Bilaga 2.

Efter distribution av enkäten var den öppen för svar under tre veckor under perioden mars – april 2023.

Enkäten skickades ut till 42 stycken skogsägare varav 28 stycken besvarade den vilket ger ett bortfall på 14 personer (33,3 %). För att få en hög svarsfrekvens på enkäten skickades den ut av Thomas Andersson Värdering & Ekonomi. Anledningen till detta var att höja förtroendet för enkäten genom att skicka ut den från en e-postadress och en person som skogsägaren hade varit i kontakt med innan.

2.4 Analys enkätstudie

Svaren på enkätstudien sammanställdes automatiskt av Google-formulär som redovisades i Google-kalkylark. Dessa exporterades sedan till MS-Excel där cirkel- samt stapeldiagram skapades.

2.5 Urval djupintervjuer

Som komplement till enkätundersökningen utfördes djupintervjuer med en del som hade besvarat enkäten. För att skapa ett urval av personer som kunde delta i en intervju ombads respondenterna att fylla i sina kontaktuppgifter (namn, telefonnummer och e-postadress). Detta var helt frivilligt, den svarande informerades även om detta samt att det vid angivelse av dessa uppgifter resulterade i att ens övriga svar på enkäten inte längre kommer att vara anonyma för författaren. Den som frivilligt angav sina kontaktuppgifter informerades om att dessa uppgifter inte kommer att figurera i den slutliga rapporten och de kommer inte att delges någon annan förutom författaren till detta arbete. Informationen kring detta som respondenterna fick kan ses i Bilaga 2.

2.6 Metod djupintervjuer

Intervjuerna utfördes semistrukturerade med på förhand bestämda frågor. Innan utförandet av intervjuerna uppfördes en intervjuguide. Innan intervjuerna testades intervjuguiden mot en person i målgruppen. Detta för att eventuella brister skulle kunna korrigeras, samtidigt kunde frågorna analyseras i hur begripliga de var och om språket var passande till målgruppen. Intervjuguiden hade till syfte att skapa

en röd tråd som skulle följas under samtliga intervjuer, dels för att samtliga ämnesområden som skulle undersökas behandlades, dels för att enklare kunna sammanställa svaren på frågorna. Under intervjun ställdes sedan följdfrågor anpassade till den specifika intervjun och baserades på svaren som uppgavs av den intervjuade.

På godkännande från den intervjuade spelades intervjuerna in. Inspelningen skedde genom en mobiltelefons förinstallerade applikation för ljudinspelning. Som komplement till inspelningen togs även anteckningar under intervjun. Dessa intervjuanteckningar bestod av nyckelord som nämndes under intervjun. På detta sätt kunde en snabb och enklare form av analys ske innan inspelningarna gick igenom. Den intervjuade fick själv välja tillvägagångssättet för intervjun, antingen digitalt, fysiskt möte eller telefonsamtal. Av de fem intervjuerna genomfördes 3 stycken genom ett fysiskt möte, en digitalt samt en över telefon. Tillvägagångssätt samt tidsåtgången av varje intervju redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Visar skogsägarens kön, hur intervjun skedde samt tidsåtgången för intervjun

Skogsägare	Kön	Intervjusätt	Tidsåtgång
A	Man	MS-teams	33 min
B	Man	Fysiskt möte	29 min
C	Kvinna	Fysiskt möte	22 min
D	Man	Fysiskt möte	1 h 15 min
E	Man	telefon	28 min

2.7 Analys djupintervjuer

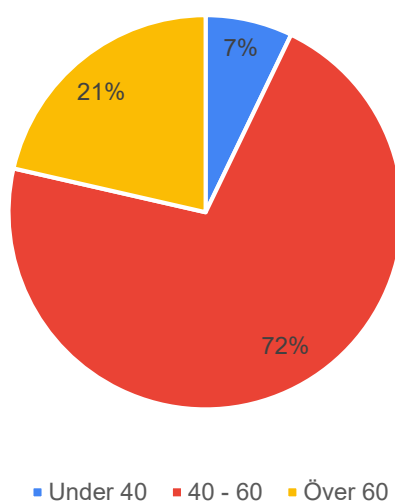
Efter att intervjuerna var genomförda transkriberades dessa. Med hjälp av anteckningarna som togs under intervjun hämtades citat från den intervjuade. Intervjuerna redovisades i resultatkapitlet där direkta citat presenteras.

3. Resultat

3.1 Enkätstudien

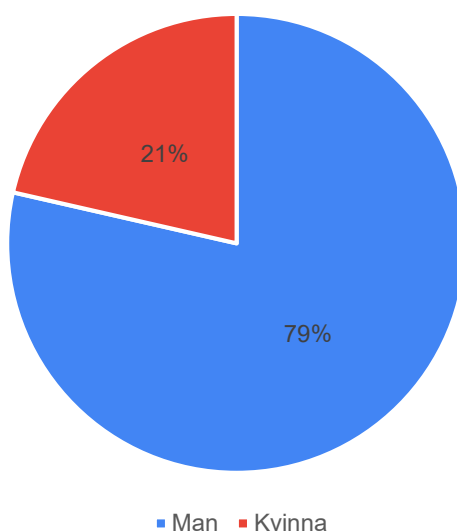
3.1.1 Skogsägarna

Enkäten skickades ut till totalt 42 personer. Av dessa svarade 28 stycken på enkäten vilket ger en svarsfrekvens på 66,7 procent. Vid frågan om respondenternas ålder gavs alternativen ”under 40”, ”40 – 60”, ”över 60” samt ”vill inte uppge”. Majoriteten (71,4 procent) av respondenternas ålder var mellan 40 och 60. Åldersfördelningen för respondenterna redovisas i Figur 1.

Figur 1. Respondenternas angivna ålder, n = 28.

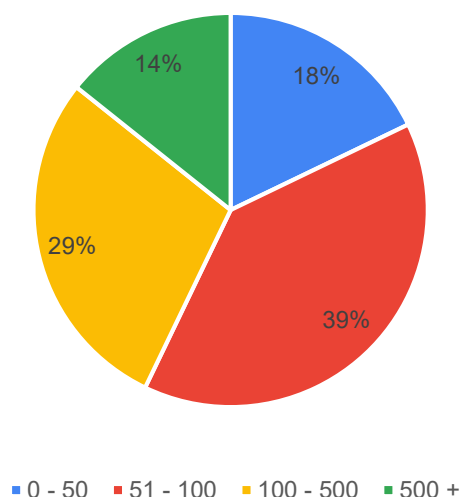
Majoriteten av de svarande uppgav att de var män (78,6%), resterande 21,4 procent uppgav att de var kvinnor (Figur 2).

Figur 2. Diagrammet visar respondenternas uppgivna kön, n = 28.

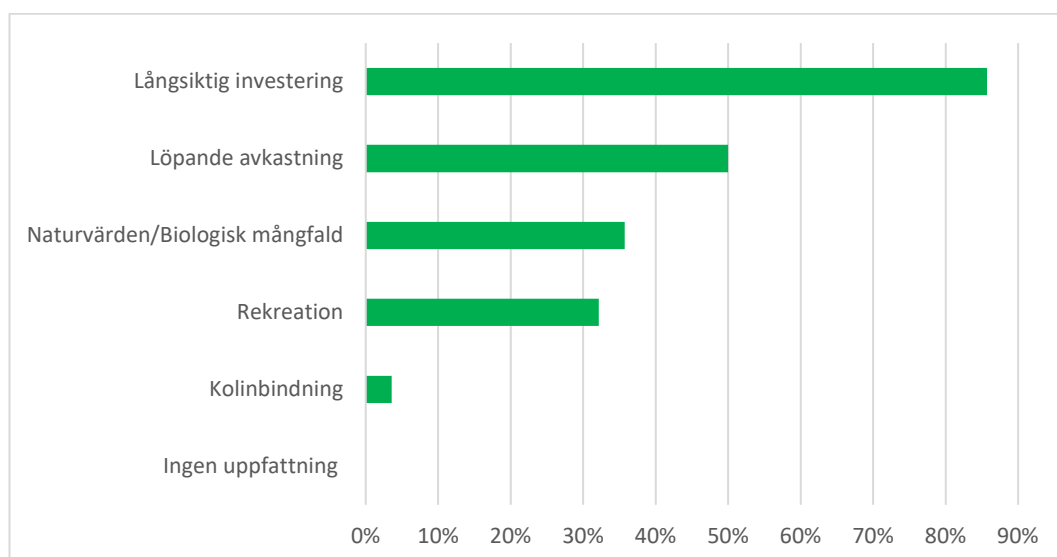
3.1.2 Fastigheten och skogsägandet

På frågan om hur stort respondentens totala skogsinnehav var (produktiv skogsmark i hektar) kunde man välja ur fem intervall "0 – 50", "51 – 100", "100 – 500", "500 +" samt "vill inte uppge". Den största gruppen av respondenterna ägde mellan 51 – 100 ha följt av 100 – 500 ha med 39,3- respektive 28,6 procent (Figur 3).

Figur 3. Cirkeldiagram över de svarandes totala skogsinnehav (produktiv skogsmark i hektar), n = 28.

Som framgår av Figur 4 var det mest frekvent svarade målet med skogsägandet en långsiktig investering (85,7 %) samt löpande avkastning (50 %). På denna fråga valde tre stycken att svara med en egen inmatning, dessa bestod av "Förvaltar", "Släktgård. Föra vidare i släkten" samt "Ska förbli släktgård inom familjen".

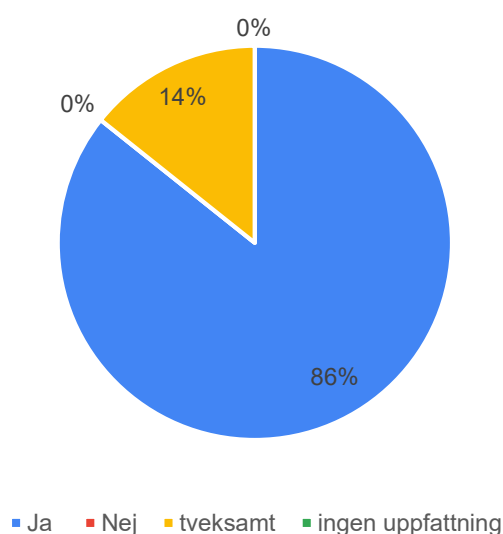
Figur 4. Frågan ställdes vad skogsägaren hade för mål med sitt skogsägande. Till frågan gavs färdiga alternativ men skogsägaren kunde även uppge egen inmatning, n = 28.

3.1.3 Aktuell markanvändning

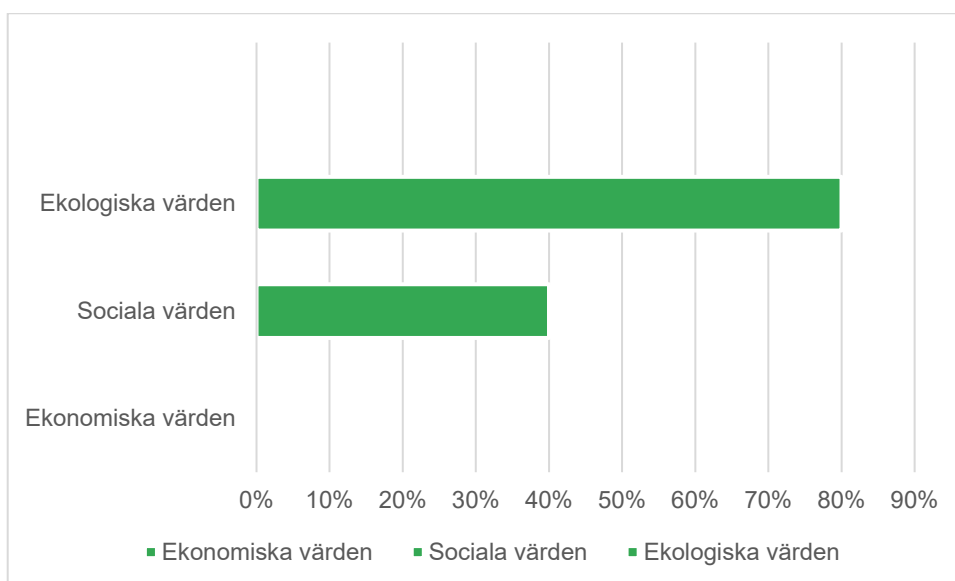
I denna del av enkäten fick skogsägarna svara på frågor som handlade om hur markanvändningen på skogsinnehavet ser ut idag samt vilken attityd de hade till frågor kring kompletterande markanvändningar och hur dessa skulle kunna optimera de tre olika hållbarhetsaspekterna *sociala-*, *ekologiska-* samt *ekonomiska värdena* (Ersson 2020).

På första frågan som ställdes i denna del fick respondenterna själva uppge om de ansåg att de i sitt skogsägarande bedriver ett hållbart skogsbruk. Alternativet bland svaren var ”ja”, ”nej”, ”tveksamt” eller ”ingen uppfattning”. 85,7 procent ansåg att de bedrev ett hållbart skogsbruk medan resterande 14,3 procent svarade med alternativet ”tveksamt” (Figur 6).

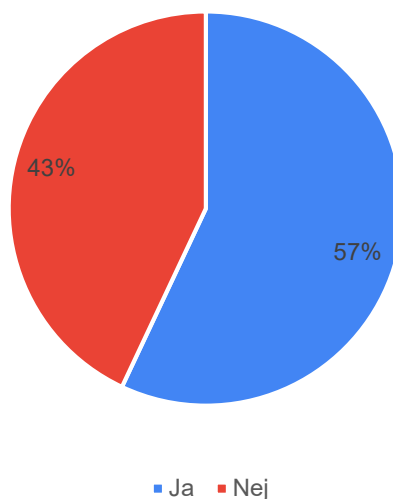
Figur 6. Skogsägarnas svarsfördelning på frågan om de anser att de bedriver ett hållbart skogsbruk, n = 28.

Frågan som följde ovanstående fråga var vilket/vilka av de tre ovanstående värdena man ansåg att man inte tog vara på bästa sätt i sitt skogsägarande (Figur 7). En respondent valde att svara på denna fråga trots att man ansåg att man bedrev ett hållbart skogsbruk, denna svarade ”Sociala värden”. Samtliga (4 stycken) av de som på föregående fråga svarade ”tveksamt” uppgav ”Ekologiska värden”.

Figur 7. Svarsfördelning över svaren på frågan vilket/vilka av de tre hållbarhetsaspekterna man ansåg att man inte tog vara på bästa sätt i sitt skogsägande, n = 11.

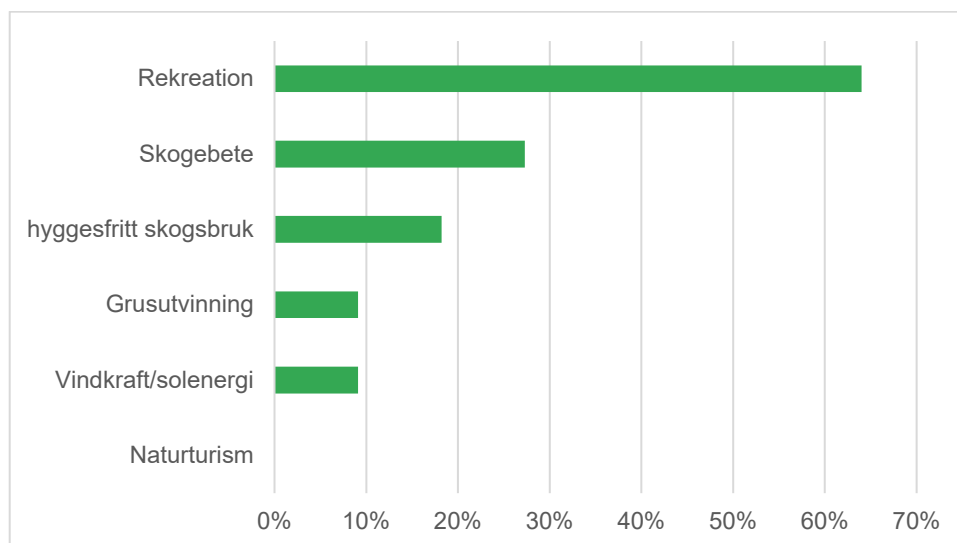
Skogsägarna fick frågan om det vid svarstillfället bedrevs någon kompletterande markanvändning på skogsinnehavet idag. Denna fråga hade alternativen ”ja” eller ”nej”. Majoriteten (57,1 %) av respondenterna svarade ”nej” på frågan, resterande svarade ”ja” (Figur 8).

Figur 8. Svarsfördelningen på frågan huruvida man bedrev en kompletterande markanvändning på sitt skogsinnehav, n = 28.

På följande fråga fick skogsägarna sedan uppge vilken typ av kompletterande markanvändning som bäst passade in i deras fall, vid händelse att inget av de givna alternativen passade in på den svarande fanns alternativet ”övrigt” följt av egen inmatning. Totalt svarade 11 stycken av 12 de respondenter som angav att man bedrev en kompletterande markanvändning på föregående fråga. Av de givna alternativen var *Rekreation (jakt, fiske, vindskydd, motionsspår etc.)* det

alternativet som angavs av flest följt av alternativet *Skogsbete* med 7 stycken (63,6 %) respektive 3 stycken (27,3 %) svar (Figur 9).

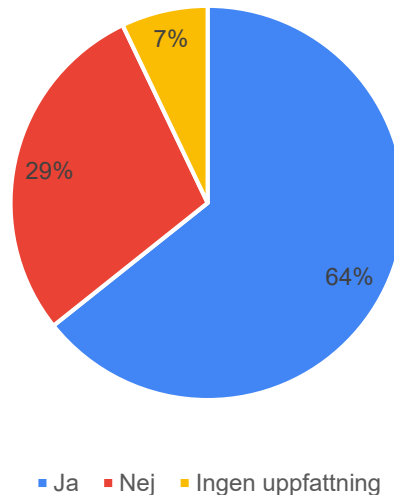
Figur 9. Antal svar på frågan vilken kompletterande markanvändning av de givna alternativen som passade bäst in på den svarandes situation, n = 11.

I de avslutande frågorna i denna del av enkäten fick skogsägarna svara på frågor kring de tre enskilda hållbarhetsaspekterna *Ekonomiska-*, *Ekologiska-* samt *Sociala värden*. Först undersöktes hur skogsägaren ansåg att de tog vara på den enskilda hållbarhetsaspekten, frågan uttrycktes ”Anser du att du tar tillvara de *x värdena på ett optimalt sätt i ditt nuvarande skogsägande*” där svarsalternativen var ”ja”, ”nej” eller ”ingen uppfattning”. Denna fråga följdes av frågan om man trodde att man kunde optimera den enskilda hållbarhetsaspekten med en kompletterande markanvändning. Vid denna fråga redovisades förvalda alternativ (Tabell 1) där flera svarsalternativ kunde väljas. Alternativet ”övrigt” följt av en egen inmatning fanns även med under dessa frågor. Frågorna i enkäten presenterades i den ordningen som följer här nedan där varje enskild hållbarhetsaspekt behandlades separat.

Tabell 1. Tabell över de förfyllda svarsalternativ respondenterna kunde välja mellan på frågan ”Tror du att du med en kompletterande markanvändning kan optimera de *x värdena på ditt skogsinnehav? Isåfall vilken/vilka?*”. Det sista alternativet ”övrigt” krävde en egen inmatning.

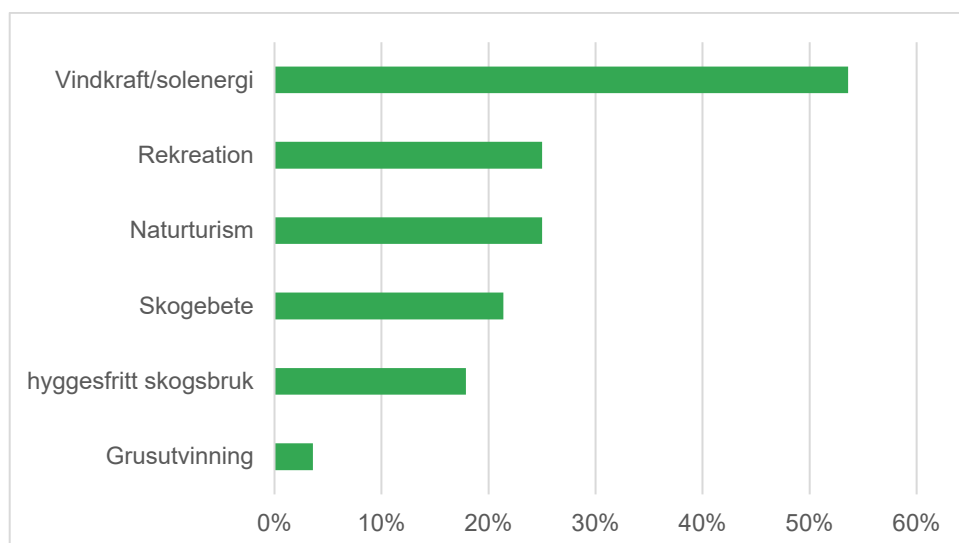
Förfyllda svarsalternativ
Skogsbete
Rekreation (jakt, fiske, vindskydd, motionsspår etc.)
Hyggesfritt skogsbruk
Vindkraft/solenergi
Grusutvinning
Naturturism
Övrigt

Det hållbarhetsvärdet som flest ansåg att de tog vara på ett optimalt sätt i sitt skogsägande var de ekonomiska värdena där 64,3 procent svarade ”ja” på frågan (Figur 10).

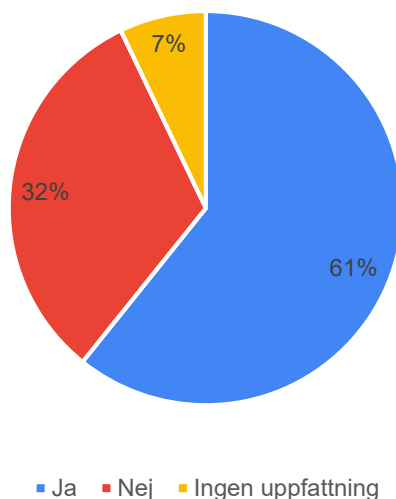
Figur 10. Svartsandel på frågan hur man ansåg att man tar tillvara de ekonomiska värdena i sitt skogsägande, n = 28.

På frågan om man trodde att man kunde optimera de ekonomiska värdena genom en kompletterande markanvändning svarade flest respondenter med alternativet ”vindkraft/solenergi” (53,6 %). På denna fråga användes alternativet ”övrigt” av två respondenter, ”Jag måste fylla i något här för att kunna skicka in formuläret men tycker inte något av detta stämmer för mig. Jag har en liten fastighet och det ekonomiska värdet kommer långt ner på listan över vad som är viktigt för mitt ägande” samt ”Julgarnsodling, energiskog”. (Figur 11).

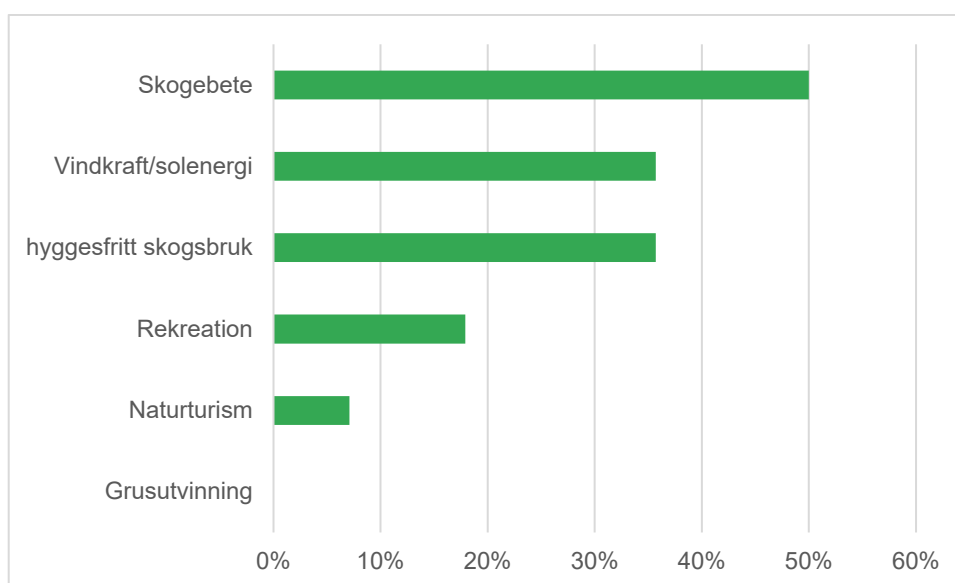
Figur 11. Svartsfördelning på frågan om man ansåg att man kunde optimera de ekonomiska värdena på sitt skogsinnehav genom en kompletterande markanvändning, n = 28.

På frågan om man ansåg att man tog vara på de ekologiska värdena uppgav 32,1 procent av respondenterna att man inte ansåg sig göra det. 60,7 procent ansåg at man tar vara på de på ett optimalt sätt. (Figur 12).

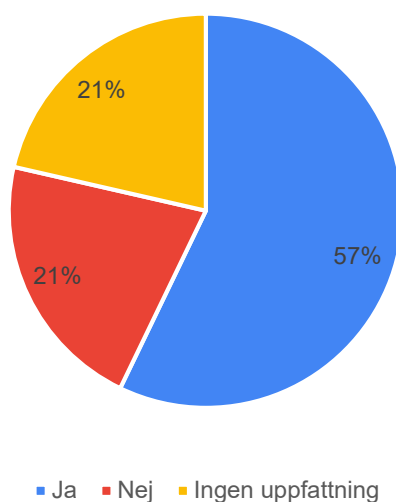
Figur 12. Svarsandel på frågan hur man ansåg att man tar tillvara de ekologiska värdena i sitt skogsägande, n = 28.

På frågan om respondenten trodde att man genom kompletterande markanvändning kunde optimera de ekologiska värdena kryssades alternativet ”Skogsbete” ,”Vindkraft/solenergi” samt ”hyggesfritt skogsbruk” i flest gånger, 50- respektive 35,7 procent. Det enda alternativet som ingen svarade var grusutvinning. Även i denna fråga använde en av respondenterna alternativet ”övrigt” med en egen inmatning som löd ”Hyggesfritt på vissa lämpliga delar skulle ju öka vissa naturvärden” (Figur 13).

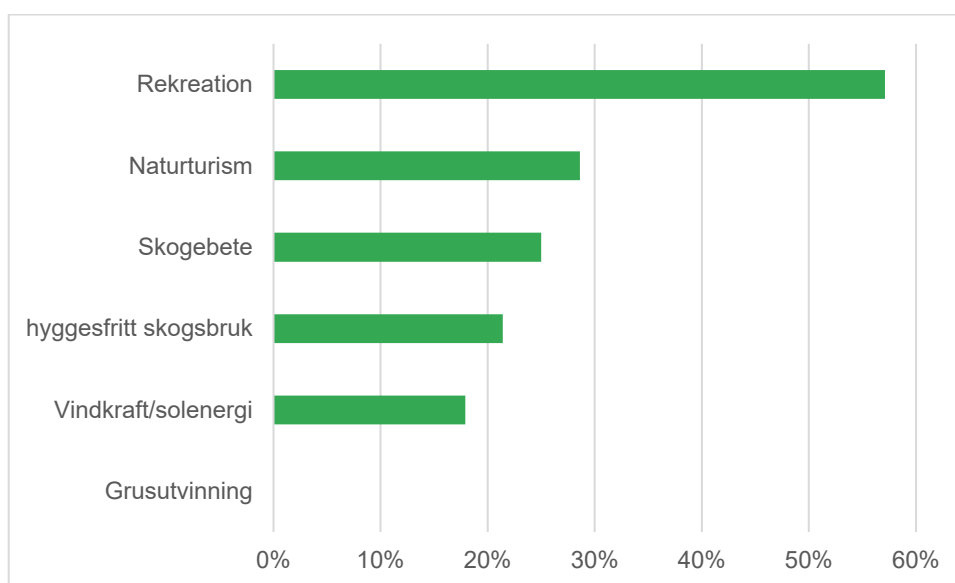
Figur 13. Svartsfördelning på frågan om man ansåg att man kunde optimera de ekologiska värdena på sitt skogsinnehav genom en kompletterande markanvändning, n = 28.

Den sista av de tre hållbarhetsvärdena som behandlades under denna del av enkäten var de sociala värdena. 57,1 procent uppgav att man ansåg sig ta vara på dessa värden på ett optimalt sätt. Svartalernativet ”ingen uppfattning” användes i störst utsträckning (21,4 %) som svar på denna fråga i jämförelse med de övriga två värdena (Figur 14).

Figur 14. Svartsandel på frågan hur man ansåg att man tar tillvara de ekologiska värdena i sitt skogsägande, n = 28.

Som framgår av Figur 15 svarade 57,1 procent av skogsägarna att man trodde att alternativet ”rekreation (jakt, fiske, vindsydd, motionsspår etc.)” skulle kunna optimera de sociala värdena följt av alternativet ”naturturism” som kryssades i av 28,6 procent.

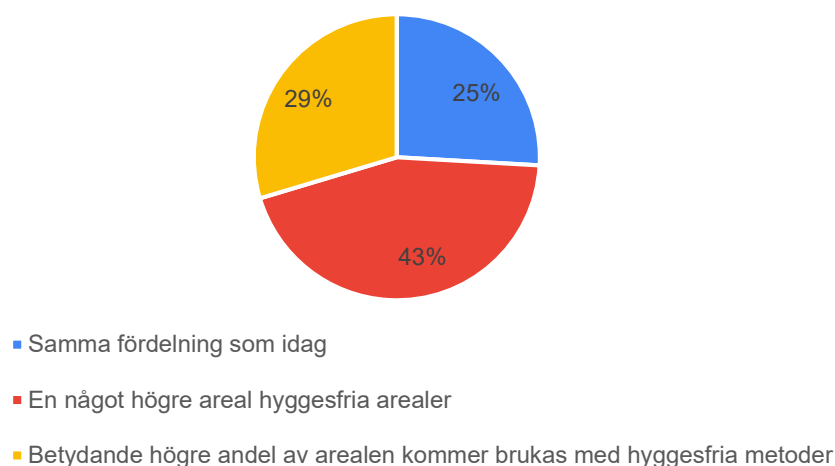

Figur 15. Svartsfördelning på frågan om man ansåg att man kunde optimera de ekologiska värdena på sitt skogsinnehav genom en kompletterande markanvändning, n = 28.

3.1.4 Framtiden

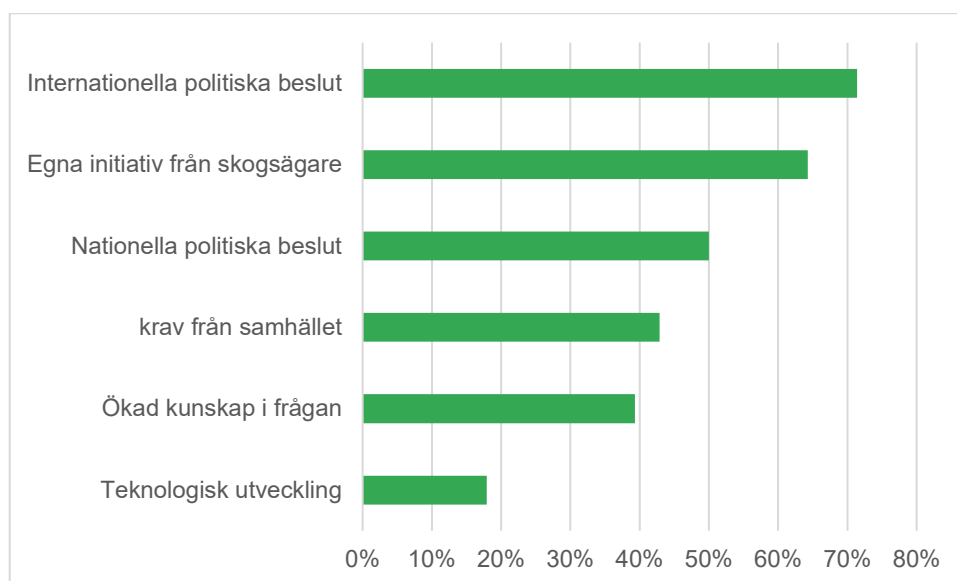
Den avslutande delen av enkäten undersökte skogsägarnas syn på framtiden. De inledande frågorna behandlade skogsskötselsystem där frågor kring hyggesfritt skogsbruk ställdes. Som inledning till frågorna kring hyggesfritt skogsbruk fick respondenterna en bakgrund till detta (se Bilaga 2).

På första frågan fick skogsägarna svara på hur de tror att omfattningen av hyggesfritt skogsbruk kommer att se ut i framtiden. Som framgår av figur 16 var det svarsalternativ som uppgavs av flest respondenter ”En något högre areal hyggesfria metoder” (42,9 %). Under denna fråga kunde skogsägaren välja alternativet ”övrigt” följt av egen inmatning. En respondent valde att fylla i egen inmatning, ”Jag uppfattar att privata ägare med mindre andel skog har ett intresse av att få en mer hållbar/ekologisk skog. Där jag bor ser vi dock att storägare (t.ex. kyrkan) avverkar väldigt stora områden och att det är svårt för yngre, engagerade personer att köpa skog utan det mesta säljs till personer som redan har mycket skog och då av i huvudsak ekonomiska skäl.”

Figur 16. Svarsandel mellan alternativen på frågan hur omfattningen av hyggesfritt skogsbruk kommer att se ut i framtiden, n = 28.

Som följdfråga efterfrågades skogsägarnas tro kring vad som kommer ligga bakom en eventuell ökning av hyggesfritt skogsbruk. Under denna fråga fick respondenterna välja mellan förifyllda alternativ och välja det svarsalternativ som passade bäst in med deras uppfattning. Denna fråga var en flervalsfråga där skogsägarna kunde välja fler än ett svarsalternativ. Alternativen ”Internationella beslut (exempelvis EU)” samt ”Egna initiativ från skogsägare” var de svarsalternativ som kryssades i flest gånger, dessa två svarsalternativ uppgavs av 20- respektive 18 stycken. Det lägst frekvent svarade svarsalternativet var ”Teknologisk utveckling” som endast svarades av 5 stycken (Figur 17).

Figur 17. Svartsfördelning på frågan vad som tros komma ligga bakom en eventuell ökning av hyggesfritt skogsbruk, n = 28.

Den sista frågan som behandlade hyggesfritt skogsbruk var vad som skulle öka skogsägarnas eget intresse för hyggesfritt skogsbruk. Likt förra frågan var även detta en flervalsfråga där flera svarsalternativ kunde väljas. Under denna fråga kunde skogsägarna även svara "övrigt" följt av egen inmatning. Under denna fråga användes alternativet "övrigt" av 3 stycken, deras egna inmatningar lyder som följande:

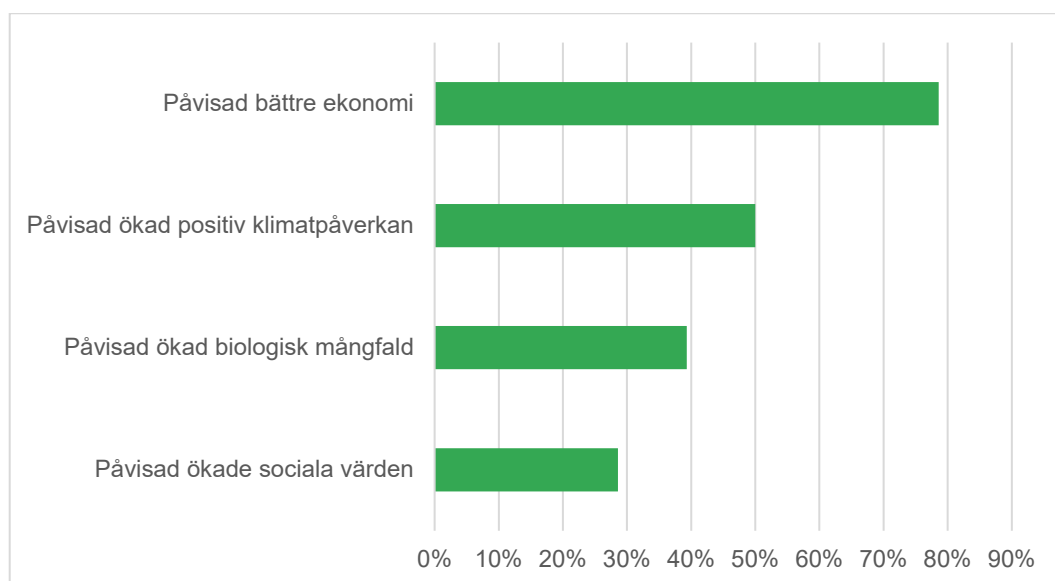
"Tror det blir svårt"

"Funktionella skötselsystem, vilket jag anser saknas idag"

"Mer kunskap i frågan"

Figur 18 visar att av de svarsalternativ som var förvalda var det mest frekvent svarade alternativet "Påvisad bättre ekonomi" som svarades av 22 stycken följt av "påvisad ökad positiv klimatpåverkan" som valdes av 14 stycken. Alternativet "påvisade ökade sociala värden" var det svarsalternativ (av de förvalda) som kryssades i av lägst antal personer (8 stycken).

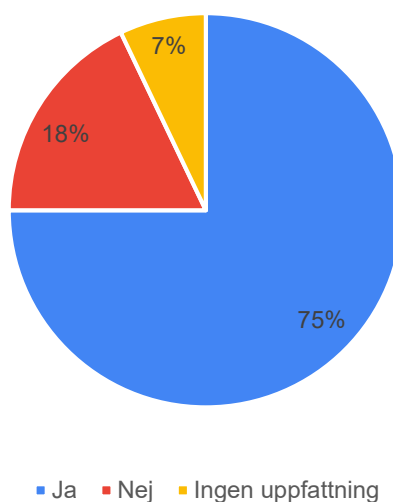

Figur 18. Svarsfördelning på frågan vad som skulle öka skogsägarnas eget intresse av hyggesfritt skogsbruk, n = 28.

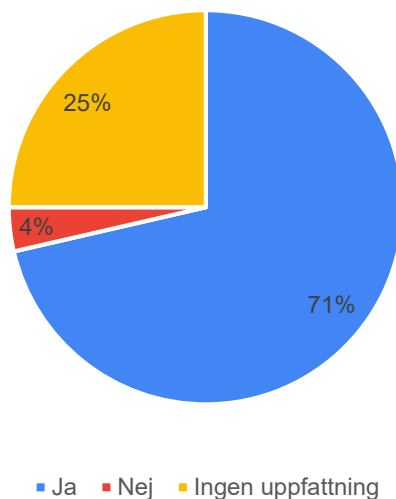
De avslutande frågorna var av karaktären ”ja-” och ”nej”-frågor, även alternativet ”tveksamt” alternativt ”ingen uppfattning” gick att svara. Under dessa frågor kunde de tillfrågade alltså inte välja att göra en egen inmatning. Innan dessa frågor fick skogsägaren först en bakgrundsbild av försäljningen av ekosystemtjänster, se Bilaga 2.

Den första frågan som ställdes var om man ansåg att det behövdes skapa fler ekonomiska incitament för skogsägare för att främja exempelvis biologisk mångfald, kolinbindning och rekreationsvärden. 75 procent svarade att man ansåg att det behövdes fler ekonomiska incitament för skogsägaren (Figur 19).

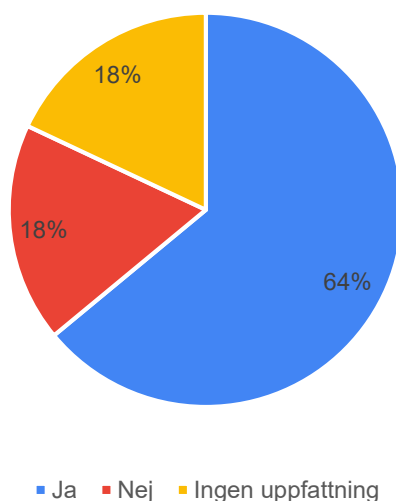
Figur 19. Andel av de tillfrågade som ansåg att det behövs fler ekonomiska incitament för att främja exempelvis biologisk mångfald, kolinbindning, rekreationsvärden etc, n = 28.

De följande två frågorna undersökte skogsägarnas inställning till försäljning av ekosystemtjänster. Den första frågan frågade om man trodde att det i framtiden är möjligt att skapa en fungerande marknad för denna försäljning. 71,4 procent av de tillfrågade svarade ”ja”, 25 procent svarade ”tveksamt” (Figur 20).

Figur 20. Andel av svaren på frågan huruvida det kommer att vara möjligt att skapa en legitim marknad för försäljning av ekosystemtjänster, n = 28.

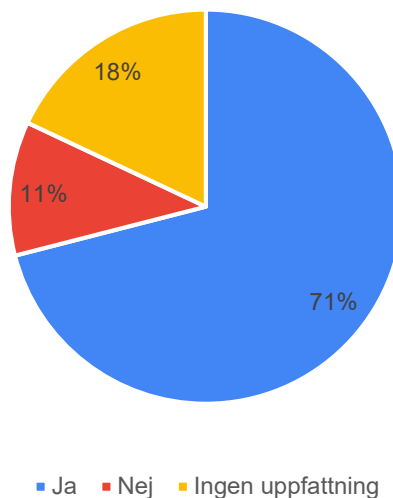
Som följdfråga till den förra frågan undersöktes intresset hos respondenterna för en sådan marknad. 64,3 procent av de tillfrågade hade varit intresserade av en marknad där ekosystemtjänster skulle kunna säljas (Figur 21).

Figur 21. Andel av skogsägarna som hade varit intresserade av en, i framtiden, fungerande marknad för försäljning av ekosystemtjänster, n = 28.

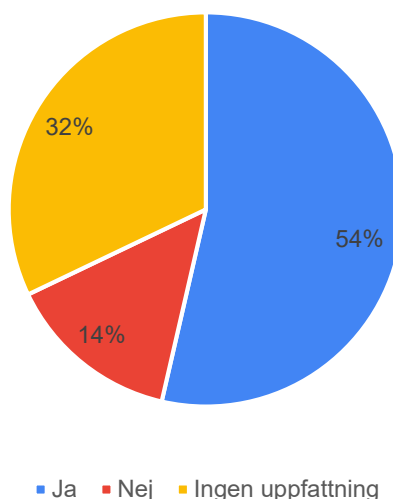
En fråga som skogsägarna fick svara på är om man som skogsägare kan skapa fler affärsmöjligheter med tanke på den växande turism- och besöksnäringen i Sverige

(Jordbruksverket 2023). 71,4 procent av de tillfrågade svarade att man trodde att detta kunde skapa fler affärsmöjligheter för skogsägare i framtiden (Figur 22).

Figur 22. Svartsfördelning på frågan om den växande turism- och besöksnäringen i Sverige kan skapa fler affärsmöjligheter i framtiden, n = 28.

Den sista frågan i enkäten undersökte skogsägarnas syn på utarrendering av mark till upprättande av vindkraft och solceller. Frågan var om man trodde att det i framtiden skulle bli lättare att arrendera ut mark på sin fastighet för detta ändamål. Som framgår av Figur 23 så uppgav 32,1 procent av respondenterna att man var tveksam till det, 14,3 procent svarade att man inte trodde att det skulle bli enklare medan 53,6 procent trodde att det skulle bli enklare.

Figur 23. Svartsfördelning på frågan om respondenterna trodde att det i framtiden skulle bli enklare att upplåta mark för vindkraft och solceller, n = 28.

3.2 Intervjustudien

Under denna undersökning genomfördes fem stycken intervjuer. Här nedan redovisas var svar från de enskilda intervjuerna med ”Skogsägare A – E”.

3.2.1 Skogsägarens mål

Den första frågan som ställdes till de intervjuade behandlade skogsägarnas mål med sitt skogsägande. Som följdfråga frågades hur dessa mål påverkade hur man brukar sin skog. Bland svaren på den första frågan var långsiktighet det mest frekventa svaret som gavs. Här nedan redovisas båda dessa frågor.

”Långsiktigt och ekonomiskt”

”När skog börjar bli gammal, för att vår familj ska kunna styra över den, så avverkar jag i stället för att hamna i en situation där länsstyrelsen /.../ och dom vill jag helst inte ha som granne. Vi har nyckelbiotoper, vi har områden som vi ställer av och jag har ju rätt mycket naturbetesmarker med mycket gamla träd och det är precis genomgången, så jag har inga problem med det. Och vi är certifierade genom PEFC och FSC.”

(Skogsägare A)

”Rekreation och en avkastning långsiktig, kortsiktigt går inte som jag ser det. Man kanske kan hitta en fastighet som man kan köpa och förädla och sälja med den marknaden som har varit den senaste tiden. Men det är inte så jag ser på skogen utan köper jag något så vill jag ha det långsiktigt.”

”Sköter den, skulle jag vilja säga, väldigt väl. Med produktion i första hand. Plantval styr också vad man tror på, och där har vi satt förädlade plantor, snabbväxande lövskog och sådant, hybridlärk och lite sådant. Men i huvudsak handlar det om traditionell granproduktion.”

(Skogsägare B)

”Det stora målet egentligen är ju att bedriva ett långsiktigt hållbart skogsbruk med förhoppningen att mina barn en dag ska ta över det och bedriva det i samma anda. Med hållbart väger jag in de traditionella aspekterna ekonomiska-, sociala- och ekologiska värden”

”De fastigheter jag äger är huvuddelen barrdominerad skog och många av dom var för hundra år sedan utsatta för dimensionshuggning, det gör att huvudparten drivs med traditionellt trakthyggesbruk, jag ligger kanske lite före genomsnittsskogsägaren när det gäller ökad lövandel. Sedan finns det områden där det går lite mer mot... jag vill inte kalla det hyggesfritt skogsbruk eftersom jag är lite kluven till definitionen. Men där det inte är renhuggning som gäller. Och jag gör gärna anpassningar i fråga om trädslagsval och utseende nära bostäder nära vägar och sådant här. Så där tror jag att jag ligger lite före den genomsnittliga skogsägaren. Men som sagt, inget utpräglat hyggesfritt, jag letar lite om jag har områden där jag har att testa det men jag har inte hittat det än. Jag har inte så mycket attraktivt vatten eller någonting så jag har lite svårt att förvalta en turist satsning, jag har ett område där jag har nosat lite grann på det i form av att bekanta har åkt dit att campa med mindre husbilar.”

(Skogsägare D)

” Förvalta något och sedan lämna över något som är skapligt, långsiktig investering”

”Jag försöker... korta omloppstider, få ut pengar. Så vi försöker skruva rätt bra.”

(Skogsägare E)

3.2.2 Dagens markanvändning

De intervjuade fick sedan frågan om de bedriver någon form av kompletterande markanvändning på sitt skogsinnehav idag. Två av de intervjuade uppgav att de betas på endel av skogsmarken och en av de intervjuade uppgav plockhuggning (hyggesfritt skogsbruk).

”Nej, eller ja, delvis skulle man väl kunna säga”

- Förtydligande fråga: Finns det delar av den produktiva skogsmarken där virkesproduktionen inte är huvudsyftet?

”Ja, precis det gör det ju. Och jag reflekterade över det när jag svarade på frågorna att det faktiskt, vi gör ju det på vissa delar där det passar, vissa marker och åldersstruktur gör att man faktiskt håller på med lite plockhuggning till exempel. Ett alternativ vore ju att börja om helt från ”scratch” och plantera, men där finns det också en annan aspekt för det vilda och naturområdet i sig är ju bra jaktligt sätt och det passar bra att ha det området för lite sådant. Så det har man gjort utan att man har tänkt på det.”

(Skogsägare B)

”Bete gör vi ju.”

(Skogsägare C)

”På markerna som klassas som skogsmark är det rent skogsbruk, men de här markerna som klassas in som skogsmark med tillräckligt stor krontäckning så nyttjas endel som betesmark. Ungarnas hästar håller jag med bete också och det är på mark som skulle klassas in om skogsmark.”

(Skogsägare D)

3.2.3 Hyggesfritt skogsbruk

Under intervjun efterfrågades respondenternas generella tankar om hyggesfritt skogsbruk. Samtliga fem intervjuade uppgav en viss tveksamhet kring ämnet där ekonomi samt skador som kan uppkomma i det hyggesfria skogsbruket diskuterades.

”Tveksam, Jag kan tänka mig kommuner och så här men jag är tveksam kring långsiktig lönsamhet i det och på stora gårdar eller stora innehav, däremot kommuner och när det är bostadsområden och sådana här saker, där det passar. Men man ser nu bara på vägen här mellan X och det är kommunens skog jag åker igenom och det är granbarkborre och allting, det är inte lätt att bedriva kontinuitetskogsbruk när man kommer till områden där det står gran i svackor och allt är dött eller blir dött, så det är en utmaning. På ett ställe hade det ställts kvar tall och säkert hade tänkts att föryngra och en skärm. Sedan kom en blåst och allting blåser ner, så det är mycket om och men så det är inte så lätt. Mindre arealer men jag tror inte att det är lösningen.”

(skogsägare A)

Följdfråga till skogsägare A: Du pratar lite om skador där, skulle du säga att ett hyggesfritt bestånd är mer skadebenäget än ett trakthyggesbruk?

”Jag skulle tro det för man ska ju gå in och plocka i det flera gånger. Och du vet ju alltid det där att det är ju lite känsligt. Sen är inte jag vid gallring att man ska rovhugga, nu har jag haft Holmen till att gallra och dom gallrar väldigt försiktigt. Men då blir det inga problem när stormarna kommer så att där är vi lite försiktiga. Sen just det här de senaste åren, vi har ju varit förskonade från granbarkborren egentligen fram till 2019 men efter det så har det varit ett problem och det sätter allt på sin kant och det är därför många avverkar på det viset, till slut

kommer man till en punkt när man har plockat granbarkborreskadade träd i tre år och sedan måste man hugga ner allt.”

(Skogsägare A)

”Tveksam, och då tänker jag i en tanke att ’nu ska jag bedriva hyggesfritt skogsbruk på mitt innehav’ den är jag ytterst tveksam till. Och det bygger ju också på det sättet man har förvärvat fastigheten, har man fått fastigheten, du har inget ekonomiskt åtagande så är det enklare att bedriva den typen av verksamhet tror jag. Men där man behöver få fram en avkastning där tror jag att man har svårare för det. Det finns i mitt tycke inte underlag som säger att det är en lika bra avkastning på hyggesfritt. Sedan finns det folk som påstår det men jag har inte djuplodat mig i det. Och sedan finns det även områden där vi har bedrivit trakthyggesbruk under en lång tid och då är det svårt att ändra på det.”

(Skogsägare B)

”Det låter intressant. Vi är ju inte aktiva på det sättet att vi är ute i skogen själva och då har det inte riktigt varit... det känns inte som att det har kommit så långt som man hade önskat. Det känns som det kan bli ganska dyrt.”

(Skogsägare C)

”Absolut möjligt på kanske 10 – 15 procent av arealen totalt sett (Sverige), kanske lite mer hos mig säkert lite mer, men man ska ha klart för sig att övergångsperioden är oerhört lång och oerhört dyrbar. Generellt tycker jag att det finns egentligen bara en riktig form av hyggesfritt skogsbruk och det är blädning, och då blir det granen. Och det gör att jag tycker att det är lite falsk marknadsföring när vi kommer in i tallskogen för att det är en form av, i mitt tycke trakthyggesbruk. Jag tror att kommer du i den fullskiktade granskogen på rätt mark, där finns möjligheter att bedriva fungerande blädning utan extrema tillväxt förluster, vad det kommer att innebära långsiktigt när det gäller röta och annat det har jag ingen uppfattning om. Men att ställa om till det är jättesvårt. Och granen är ju hårt utsatt, stormar är ju ett gissel vi har haft ett antal år där granbarkborren är ett gissel, har vi nu en klimatförändring så kommer det att bli ett ännu större gissel för granskogen där jag är verksam.”

(Skogsägare D)

”Det kommer säkert vara skogar som kan klara något hyggesfritt, men jag har svårt för det tror jag. Det beror på hur man definierar det, är frötallar hyggesfritt och självföryngring hyggesfritt, man måste utreda det begreppet först kanske. Jag är ju ganska krass liksom, men visst det behöver inte vara så stora konflikter alltid. Vi har köpt till lite och det är lite skitskog som står där och löv och sådant där och det får väl bli för certifieringens skull. Och det är lite tätortsnära där. Så det behöver inte vara så stora konflikter utan man kan lösa både sociala bitar med lite hyggesfritt och även certifiering. Men annars är jag emot allt sådant, utan det är ju... visa mig pengarna, så är det ju, ska vi göra mer så måste pengarna på bordet. vi tänker efter mer och mer och vi tvivlar mer och mer.”

- Förtydligande fråga: Tvivlar på vadå?

”Ja trakthygge och sättet vi bedriver skogsbruk på. Så det är ju nyfikenhet, det är inte med ve och fasa som endel beskriver det här hyggesfritt.”

- Följdfråga: Det kanske behövs lite mer forskning och kunskap om det?

”Ja, sen är vi helt beroende av de här som ska köpa det och de dikterar ju hur skogen ska skötas är jag rädd för då va. Får dom för sig att det ska vara hyggesfritt här då blir det ju inte lätt och då får det ju bli ett annat pris på timret om vi ska göra det. Men allting går ju att lösa och då måste det avspeglas i ett pris, man kan inte bara öka kraven utan då måste priserna öka. Eller så är man för stor och stolt och liksom då att dom blir utan det men då är det något annat land som får sälja det. Sverige måste ju tänka till, så man inte säljer sig för billigt. Det är alla de här naturorganisationerna och hur man bedömer och benämner skog, vad är plantage osv. Hela den här diskussionen är ju... den är ju betydligt större den frågan.”

(Skogsägare E)

3.2.4 Vindkraft och solceller

Skogsägarna blev tillfrågade om de skulle vara intresserade av att arrendera ut mark till vindkraftverk eller solceller. Skogsägarna visade generellt ett större intresse för vindkraft än för solceller. Bakgrunden till detta var att man upplevde solceller som ett för stort ingrepp i naturen.

”Solcell är jag nog inte men däremot vindkraft, det finns ett pågående projekt med en tysk firma som funderar på att sätta lite verk, det är i norra delen av fastigheten, 800 meter från bebyggelse. Och jag är inte emot det. Dels är det bra avkastning dels så får man bra vägar och det stör inte fastigheten, inte för mig. För när det väl är uppe och står där och skogen växer och dom är höga och det låter inte så mycket som alla säger. Men däremot det är ingen park med 32 verk utan fem verk vi talar om här. Så det är jag positiv till.”

(skogsägare A)

”Det har med ekonomin att göra, avkastningen skulle vara det enda som gör att jag är positiv till vindkraft. Jag vill inte ha vindkraft på en mark som jag har känslor för, där jag jagar eller jag bedriver mitt skogsbruk. I så fall skulle det vara på en fastighet som jag egentligen bara har för avkastningen, fullt ut så att säga. Solcellspark skulle jag också kunna tänka mig av den anledningen som nämndes innan. Men det blir ett så stort ingrepp, i och med att jag jagar också så vill jag inte se det egentligen. Så på områden där jag sällan är skulle jag kunna tänka mig just för avkastningen då.”

(Skogsägare B)

”Ja, det kan jag inte säga nej till. På vissa fastigheter eller på vissa delar eller så. Nu har vi köpt en liten fastigheten på 36 ha, den hade man kanske /.../ för den påverkar ju inte jakten direkt. Så det säger vi inte blankt nej till.”

(Skogsägare E)

3.2.5 Försäljning av ekosystemtjänster

Första frågan var om de har hört talas om detta med försäljning av ekosystemtjänster innan de besvarade enkäten. Skogsägare D hade ett mer ingående svar på frågan än de övriga varför det svaret presenteras först. De övriga intervjuade fick följdfrågor för att få fram relevanta svar.

”Då gissar jag att du tänker på till exempel kollagring. Där är jag faktisk ganska skeptisk. Jag har tittat lite på diverse affärsmodeller som har presenterats men jag har inte hittat någon som tilltalar mig. Jag resonerar som så att skog inte skall huggas – så länge den är frisk – förrän den är fullvuxen. Det ska inte vara Sveaskogshyggen där det blir en liten usel timmertrava, en herransmassa kientimmer och en herransmassa massaved. Då är man inte duktig skogsskötare. Det gör att jag ser, moraliskt, att det vore inte rätt att försöka ta betalt för något jag tycker att jag ska göra i traditionell skogsskötsel. Det man kan spekulera i framåt möjligen det är vad som händer vidare med artskyddsdirektiv, biologiska mångfalden och annat för där måste det till en affärsmodell eller en ersättningsmodell. Det är det inte rimligt med exempelvis alla de tusentals registreringarna av knärot, en art som uppenbart kommer tillbaka till skog och mark om den bara får tid på sig och uppenbart inte är speciellt sällsynt men ett stelbent regelverk ställer till det. Där ser jag definitivt ett stort behov av någon rimlig ekonomisk kompensation. Man kan inte av enskilda näringsidkare begära att dom ska ta så stor del av kostnaden för ett allmänintresse. Det måste betalas gemensamt via skattsedeln eller en affärsmodell.”

(Skogsägare D)

De övriga intervjuade hade inte hört talats om det tidigare alternativt inte funderat vidare mycket på det.

"Faktiskt inte, jag har läst lite om det men nej det är jag är inte insatt i."

(Skogsägare A)

"Hört talas om absolut men inget jag har funderat vidare på."

(Skogsägare B)

"Vad var det nu igen?"

(Skogsägare C)

Till dessa ställdes sedan en följdfråga som utgick från en hypotetisk situation där man mot betalning överhåller skog i 20 år. Skogsägaren fick sedan redogöra för sitt intresse för detta.

"Nej men då blir jag nog bara affärsman, är det en lönsam affär och en del av fastigheten. En del av fastigheten skulle jag kunna göra det och en del av fastigheten kan jag inte göra det. Definitivt, men det är nog priset. Och då menar jag det att vindkraften, även om vi behöver energislag som producerar året om och oavsett om det är vinter vår eller sommar. Men jag har nog lättare att acceptera, trots att det kan störa vid jakt, ett eller två vindkraftverk på 375 ha än en sådan grej. Och räknar man då på avkastningen på ett sådant här vindkraft verk, med dom elpriser vi har, då är det 600 tkr / året... ja, det kan jag ta. Men jag skulle inte vilja ha 7 verk på min fastighet. Där har jag lättare att se affären, det blir ju ändå några hektar att "låsa upp" under 20 år för att binda kolet så, där är jag för mycket skogsägare. Jag vill vara med."

(Skogsägare A)

"Det beror på vad jag får, sen beror det också på, med torra somrar och så det är inte alla bestånd man är så sugen på att överhålla i 20 år, definitivt inte. Men på rätt mark med rätt trädslag skulle man kunna tänka sig det. Det är så väldigt svårt att kunna förutspå vad som händer de närmsta 20 åren, nu händer det mycket ganska snabbt. Har man ett åtagande som sträcker sig över så lång tid så är det ganska svårt att kunna reda ut den kalkylen. Men jag har ingen aning om vad de är villiga att betala. Jag är inte oäven absolut inte, men det är inte så att jag söker information eller söker de möjligheterna. Jag är inte den som driver på utvecklingen utan jag är en skogsbrukare som söker den traditionella avkastningen och jag tycker om att bruka skogen."

(skogsägare B)

"Ja men det hade ju inte varit, jag vet ju att folk har fått pengar ifrån länsstyrelsen för att inte avverka, men då har det väl varit mer för naturvärdena. Men på många sätt jag hade inte jag haft något emot att inte avverka så det hade väl kunnat vara, absolut."

(Skogsägare C)

3.2.6 Turism och sociala värden

På frågan om skogsägare kan bli bättre på att tjäna pengar på turismen i Sverige uppger samtliga fem skogsägare att de ser en sådan möjlighet. Framför allt är det uthyrning av bostäder som hålls fram. Endel av de intervjuade framhäver dock att det kräver att man är aktiv och har tid att lägga på detta. Vatten framhålls av tre av de intervjuade som något som lockar människor.

"Absolut, absolut. Vi var i London här för ett tag sedan och åker man till London där det bor lika många som i Sverige, det klart att det måste finnas några londonbor som skulle kunna tänka sig att bo här en vecka och se en småstad och kunna åka upp till gölen och bada, inte en själ är där och just den här tystnaden som är. Det tror jag nog. Kombinera det med givetvis bra boenden, och ofta finns det boende. Det behöver inte vara uppordnat med kano/paddling utan folk åker och kollar på det de vill, och det finns det härkring, det finns mycket att se."

(Skogsägare A)

"Det går säkert att göra. Sedan kanske det är svårt, jag menar turisterna har alla möjligheter att ta sig runt i våra skogar på egen hand. Men det här med glamping ute vid en sjö det kan man ta vara på ett bättre sätt. Sedan bygger det också på att man har den tiden att lägga på det, det har inte jag. I såfall ska man leva på sitt skogsbruk och ha det som ett ben i skogsbruket, det kan vi bli bättre på absolut. Och det tror jag kommer att komma mer. Sedan är inte jag, jag vill ju vara i skogen för att ha lugn och ro och vara ifred. Visst du kan bygga en väldigt "fancy" träkoja med stora glastrutor och bo uppe i trädtopparna och det kan fångsla väldigt många men många gånger tror jag att det kräver vatten, det lockar mycket med vatten, så är det ju. Och det har vi väldigt lite av."

(Skogsägare B)

"Ja, men då kräver det att man är lite mer aktiv i sin egna skog och där är det lite olika"

(Skogsägare C)

"Absolut, där tror jag det finns jättemycket att göra. Där tror jag att vi är för dåliga att se vad andra människor värdesätter. Jag tror att det finns en rätt stor kategori människor, som inte är vad ska vi kalla det... utpräglade miljönissar, som bara skulle uppskatta lugn och ro och en skoglig variation. Och en variation som jag ser hela tiden och inte reflekterar över. För egen del, i den lilla skalan, skulle det vara intressant att prova. Det jag skulle vilja göra är något lämpligt erbjudande för turister, men jag skulle då också vilja få möjlighet till dialog med dem. För att förtydliga, beskriva och förklara "hur fungerar det?". Skulle jag någon gång snubbla på mindre byggnad i vettigt skick skullen jag kunna tänka mig uthyrning i turism sammanhang. Problemet här är att jag har lite för lite vatten, för det lockar. Har du tillgång till vatten då blir pengarna helt andra."

(Skogsägare D)

"Ja, det är allt ifrån bygga små turist byar alltså stugor, boende, övernattnig, naturstigar, naturguidning, kajak, jakt... det finns allt."

(Skogsägare E)

Som en följdfråga på denna diskuteras sociala värden i skogsbruket. Syftet med denna fråga var vad sociala värden betyder för skogsägaren samt vem som ska ta del av de sociala värdena.

"Jag värdesätter det, alltså just, och det säger jag ofta, just det här att /.../. Jag tycker att på det viset att där jag bor just nu är en bra plats att bo på och just att jag kan ha kontoret här och det är inte långt till "stad" och inte långt till skola och affär men ändå landet. Och går jag vägen uppåt garanterat träffar jag inte en människa. Det uppskattar jag."

(Skogsägare A)

"För mig är det nog, inom vår familj att jag, min bror och min far är i skogen tillsammans många gånger och för mig är det sociala bandet som är väldigt värdefullt för mig. Annars är det mer kopplat till själva jakten, det blir som en social samvaro flera gånger."

(Skogsägare B)

"Det klart, man mår ju bra av att var ute. Sedan är det skillnad om man går och kollar på sitt eget hygge, det är inte riktigt samma... där tappade vi mycket när vi fick avverka mycket, det var gamla granskogar. Nu är det inte samma... det är därför vi försöker få lite mer blandat."

(Skogsägare C)

"Sociala värden är ett diffust begrepp. I det dagliga så innebär det egentligen att jag försöker anpassa en skogsskötsel så att säga vägnära och boendenära. Det är ju trevligare att ha en lövskog eller möjligen lärk in på knuten än ha en granvägg ända fram till din tomtgräns."

(Skogsägare D)

”Det är väl... då tänker jag mest på tredje part. Sen har ju vi egna sociala värden i familjen när vi umgås och är i skogen och grillar och jagar.”

(Skogsägare E)

Den andra delen av frågan syftade mer på hur skogsägarna ser på allmänheten och dennes tillgång till skogen samt om det görs något för allmänheten på skogsfastigheten.

”Det blir ju lite det på en sådan här fastighet när jag ligger så nära stan så blir det så att det kommer människor. Folk åker upp till gölen och åker skridskor och de använder borden vi har satt ut och de fikar och grillar och så. Och vi försöker vara öppna, vi tar hit skolklasser och så.”

- Det finns ändå ett aktivt tänkande på allmänheten i ditt skogsägande?

”Ja att prata skog i x hage, egentligen är det en igenväxt hagmark men den är rik på flora och den betas lite av djur men där försöker vi göra lite för skolan. Och sådana saker tycker jag är trevligt.”

- Det blir lite som en kunskapsgrej också?

”Ja, för oss blir det så. Vi mäter lite höjder på träd och borrar och pratar om skog och vad man kan göra med skog och så. Och det är ingen business utan vi har ställt upp för skolan att göra det. Vi har även orienteringslingan så det finns en öppenhet här.”

(Skogsägare A)

”Nej, det är väl när familjen är ute på promenad och plocka blåbär eller svamp det händer ju absolut, det har väl sitt värde. Och då vill man ju ha lugn och ro då vill inte jag ha massa andra människor som är och springer på min mark. Sedan har vi ju, på en av fastigheterna är det endel gångstråk och endel folk som är ute och rör sig och det stör inte på det sättet, men jag skulle inte vilja ha en mark nära samhället där det är folk som rör sig hela tiden och springer i skogen.”

(Skogsägare B)

”Ett exempel, jag har är en fastighet som går nära ett samhälle, med fastighets gräns mot detta. Där lämnades ungefär 50 meter till skogsägaren på mitt till att förnygra med någonting som uppfyller skogsvårdslagenskrav och sedan har han i princip fått sköta det där fritt, jag kommer inte ihåg om vi till och med betalade plantorna åt honom. Där är det idag ren lövskog med fågelbär, finns lite oxel och lite rönn och annat. Sedan har jag gjort förtida förnygringsavverkningar av gran, som legat husnära, som har ersatts med lövskog. Sedan försöker jag även vara rädd om kulturlämningar och ha koll på och ha dom utmärkta. Spåren av våra förfäder har ett stort värde.”

(Skogsägare D)

”Nej, jag gillar ju inte folk. Nej men jag gillar ju inte ha massa folk och sedan måste man ju öppna upp. Det får inte bli för mycket för då sätter jag ju bommar och grejer och gör lite svårt för folk kan jag tänka mig. Men det är bra om dom går där, om det är snyggt och folk inte missbrukar kommer man givetvis ha öppet.”

(Skogsägare E)

3.2.7 Utmaningar i skogsbruket

Första frågan som ställdes i denna del av intervjun ombads skogsägarna att redogöra för de utmaningar de ansåg skogsbruket står inför. Svaren på denna fråga varierade mycket och olika aspekter togs upp och diskuterades.

”Klimatet tänker väl jag på, får vi ett varmare klimat hur hanterar vi det här hur mycket gran kommer vi ha jämte kusten mellan Kalmar och Västervik. Tar du då öster om E22:an så tror jag

inte det blir många granar, det tror jag inte. Omloppstider likaledes. Jag tror stenhårt på skogen med det du har pratat om, kolsänka och att vi har skog överallt och att vi sköter våra skogar, att värdet är så otroligt högt så att det gäller ju även om du har 42 ha så gäller det att göra vad jag kan med det.”

(Skogsägare A)

”Vi måste bli bättre på att bedriva skogsbruk utan trakthyggesbruk så är det nog. Något måste vi nog göra. På rätt marker med rätt förutsättningar absolut. Sen tycker jag att vi är duktiga i skogsbruket att ta hänsyn till naturvärden i alla dess former, nästan att vi bjuder bort lite för lätt kan jag tycka många gånger, att fågelklubbar eller naturskyddsföreningar kan styra lite för mycket, det är ändå så att skogsägaren äger marken och måste ha rätt att bruka sin mark och får han inte bruka marken så måste det bli en full kompensation för det från staten, det ska inte räcka med att man råkar se en tjäder och att markägaren inte får bruka sin skog, det är inte rimligt. Och hoppas att äganderätten kommer att stärkas framöver, det är för mycket tyckande. Rent skogligt finns det säkert utmaningar och trakthyggesbruket behöver säkert stryka på foten, sen tror jag inte att det är familje skogsbruket som har de största utmaningarna utan det är nog skogsbolagen och då norrut. De naturvärdena vi har i skogarna här runtomkring där det är i huvudsak familjeskogsbruk, de finns av en anledning. Det är för att familjeskogsbruket har funnits i generationer, de naturvärdena finns idag och det är inte för att familjeskogsbruket har tagit bort det. Och får vi bara vara och sköta vår skog i generationer kommer de finnas kvar. Men kommer det vara så att det är naturmappar och letar orkidéer och allt möjligt då blir det kontraproduktivt, då kommer familjeskogsbruket plocka bort de naturvärdena.”

- Det blir snarare en rädsla än ett främjande?

”Ja, vi vill ha frihet att bruka vår mark, men vi är även väldigt omsorgsfulla om vår mark. Men visar det sig att du blir pådriven ett naturreservat beroende på att du har brukat din skog som du har i generationer, ser du en risk att det blir så finns det en risk att du plockar bort de naturvärdena. Det tror jag blir resultatet på grund av att det blir ett tyckande från folk som ofta bor i en stad, som ofta åker ut och letar svamparna tror jag, som inte har med saken att göra.”

(Skogsägare B)

”Ja men att det är svårt att få ihop ekologiska värden med ekonomiska värden märker man ju hela tiden. Läser man naturskyddsföreningens tidningar eller Södras så är det inte samma syn om vad som är ekologiskt eller vad som är hållbart. De ena säger att vi har jättebra skogsbruk och de andra säger att vi avverkar urskogar. Så jag tror att det blir mer och mer storskaligt och då har man kanske inte samma engagemang vilket gör att man inte har samma ekologiska tänk.”

(Skogsägare C)

”Jag skulle säga, det jag ser som största utmaningen, största hotet kanske. Är en kraftig opinion från allmänheten mot det brukandesättet vi har idag. Och det gäller både sättet vi brukar skog men det knyter även an till naturvärden och sociala värden och annat. Jag är övertygad om att allmänheten vill att skogen ska se ut som den alltid har gjort men man är inte beredd att betala kostnaden för det. Det är ju så här att det är inget problem att förändra skogsbruket, det räcker med att folk slutar köpa hushållspapper, toapper, blöjor, bindor. Att vi slutar använda papperslakan på sjukhus. Att vi slutar bygga altaner och hus av trä. Finns det ingen efterfrågan på skogsråvaran kommer det inte köpas in en pinne och då kommer det inte att avverkas en pinne. Men jag är helt säker på att gemene man inte är beredd att göra den uppoffringen, man vill bara inte se sin egen hemmaskog påverkas.”

(Skogsägare D)

3.2.8 Diskussioner om skog

Den sista frågan som ställdes var om besvarandet av enkäten och intervjun hade fått skogsägaren att reflektera över någonting i sitt skogsbrukande. Frågan ledde även till hur frågan diskuteras i allmänhet i skogsbruket och hur man upplever den.

”Så är det ju, just det här med kolsänkan att pratar man om det så blir det ju mer. Och i och med att skogen är debattfyllt, även om det inte har gått på mig men i kringområdena har det gjorts det. Att man avverkar och får man göra så, folk blir ledsna då tänker jag mer på skogsägaren och äganderätsfrågor. Det klart att det man möts och blöts utav det tänker man på. Det är några stycken som har pratat om solcellsparker, men över lag så är det inte mycket. Och sådan är jag att när jag möts utav det då brinner det till och då funderar man på det.”

- Skulle du säga att man går och stampar i samma fotspår hela tiden?

”Ja men det tror jag, jag som ändå möts utav det. Men då kan man tänka sig de jag deklarerar åt, endel utav dom kanske inte är så drivna medan 2 procent eller 5 är ännu mer driven än vad jag är. Och dom tittar ju på vindkraft dom tittar på solcellsparker dom kollar på solcellsparker, tjäna pengar på vilt, sälja jakter och optimera virkesaffärer. Men det är väl det som är dynamiken i det privata skogsägandet att det finns alla /.../.”

(Skogsägare A)

”Tittar man i branschtidningar finns det en diskussion om det och det är sällan det inte finns med något om det. Så nej det tycker jag nog absolut att det förs en diskussion eller information, mycket reportage om skogsägare som, ja allt vad de nu gör för att öka avkastningen eller bjuda in allmänheten i sin skog. Det tycker jag nog att skogsbruket har anammat. Nu är ju jag i branschen på ett sett, vilket kanske gör att man tar del och utsätts för mycket information. Den ”vanliga” skogsägaren som inte är i branschen på det sättet kanske inte tar till sig den informationen på det sättet. O andra sidan så den skogsägaren som finns i närområdet ser sig knappt som skogsägare och absolut inte som företagare utan man är passiv i tänkandet överhuvudtaget.”

- Menar du då folk som har fått skog?

”Ja, du har fått det i samband med ett generationsskifte eller i samband med ett arv, det är något som har ramlat på en och man har Södra eller någon annan att sköta om skogen och man är där en gång på året. Nu är det många gånger så att man kanske är andra, tredje generationen som är på fastigheten, du är inte född på gården utan inne i någon stad redan där har ju engagemanget försvunnit eller kopplingen, det här starka affektionsvärdet är lite borta redan. Det (fastigheten) är något som finns där, det kommer in lite pengar från ett sågverk eller vad som helst en gång om året. Jag, eller vi, för egen del försöker engagera nästa generation så mycket vi kan så att de fortsätter att bruka marken. Sedan om det blir ett skogsbrukande eller om det blir att gå och putsa solceller det får vi väl se.”

(Skogsägare B)

”Ja, nu har den ju blivit väldigt /.../, ja men det här att det har blivit nästan en konflikt yta med vad som är vad. Att man kanske ville ha en lite mer allmän och öppen debatt om vad man kan göra. Jag kanske saknar en debatt som är lite mer i mitten.”

(Skogsägare C)

”Det är absolut så att varje gång man ställs inför sådant här och sätter sig och ska besvara till exempel en enkät och verkligen försöka tänka till runt den så får man en påminnelse. Så jag skulle säga... jo men det har påverkat men ingen revolutionerande skillnad eftersom jag åtminstone inbillar mig att jag reflekterar lite mer än genomsnittsskogsägaren.”

(Skogsägare D)

”Ja, det tror jag, man måste definiera vad man har för mål, både som enskild men även samhället måste sätta ner foten så att vi vet vilka spelregler som gäller. Så att det inte blir något socialiserande utav marken så att vi inte får bruka den som vi vill. Det är lite för mycket tyckande som överröstar forskning och expertisen.”

(Skogsägare E)

4. Diskussion

4.1 Resultatet

Innan jag redovisar resultaten av detta arbete vill jag understryka att denna undersökning endast har omfattat skogsägare som är kunder till Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB samt begränsats till Kalmar län. Därför uppmanar jag till försiktighet i att dra slutsatser kring skogsägare utanför de avgränsningar som detta arbete har begränsats till.

Av de 28 stycken som svarade på enkäten ansåg 85,7 procent att man bedrev ett hållbart skogsbruk i sin roll som skogsägare. På frågan om man ansåg att vi gemensamt i Sverige bedriver ett hållbart skogsbruk ansåg 64,3 procent att vi gör det medan 25 procent ställer sig tveksamma till det. Hållbart skogsbruk definieras i detta arbete som ett skogsbruk som tar vara på de ekonomiska-, ekologiska-, samt sociala värdena. Av dessa var de ekonomiska värdena den hållbarhetsaspekt som flest skogsägare själva anser sig ta vara på. På frågan om man som skogsägare anser sig ta vara på de sociala värdena var det 6 stycken av respondenterna som inte hade någon uppfattning om detta, att jämföra med ekonomiska-, samt ekologiska värden där alternativet ”ingen uppfattning” endast svarades av två stycken på vardera dessa.

Frågan ställdes om man tror att man genom en kompletterande markanvändning kan höja de olika hållbarhetsaspekterna. För att höja de ekonomiska värdena angavs användandet av mark till vindkraft/solenergi av flest respondenter (15 stycken) följt av rekreation (jakt, fiske, vindskydd, motionsspår etc.) samt naturturism med 7 svar vardera. När de intervjuade fick möjlighet att resonera om vindkraftverk och solceller var skogsägarna generellt mer positiva till vindkraft än solceller. Framför allt var det av ekonomiska skäl och den avkastning som vindkraftverk kan generera. Samtidigt vill man inte bli störd av dem i jakt och rekreation. Solceller uppgavs vara ett för stort ingrepp i skogen. För att höja de ekologiska värdena angavs skogsbete som den markanvändning som kan höja dessa med 14 svar. Efter skogsbete angavs hyggesfritt skogsbruk (10 st) samt vindkraft/solenergi (10 st).

De sociala värdena trodde de flesta av respondenterna kunde höjas genom Rekreation (jakt, fiske, vindskydd, motionsspår etc.) med 16 svar följt av naturturism (8 st) samt skogsbete (7 st). Samtliga intervjuade uppgav en optimism kring turismen och ansåg att skogsägare kan bli bättre på att tjäna pengar på denna. Framför allt handlar det om uthyrning av boende och möjligheter till ställplatser för husvagnar och husbilar. En del av de intervjuade uppgav också att turismen och mötet med människan kan vara en möjlighet för kunskapsutbyte där allmänheten kan få lära sig om skog, vad skog används till etc. Samtidigt lyftes det fram att turistverksamhet kräver engagemang och att det kan vara svårt att hitta såväl tid som resurser för att verkligen ta vara på det.

71,5 procent (20 st) av dessa skogsägare tror att hyggesfritt skogsbruk i framtiden kommer att öka i omfattning. Tolv av dessa tror att en något högre areal kommer att brukas med hyggesfria metoder, resterande åtta skogsägare tror på en betydande ökning av arealen. Bakgrunden till en eventuell ökning tror skogsägarna kommer bero på internationella politiska beslut som angavs av 71,4 procent följt av egna initiativ från skogsägare som svarades av 64,3 procent. Skogsägarnas eget intresse för hyggesfritt skogsbruk skulle främst öka om det fanns en påvisad bättre ekonomi samt en påvisad ökad positiv klimatpåverkan. I intervjuerna, där de intervjuade skogsägarna fick resonera fritt om hyggesfritt skogsbruk, lyftes även skaderiskerna i det hyggesfria skogsbruket. Framför allt var det stormskador och granbarkborrens framfart som besvarade de intervjuade. Här lyftes även forskning och definitioner fram som ett ”hinder” vilket många av de intervjuade ansågs saknades på dessa områden.

En fjärdedel av skogsägarna ansåg att det behövs fler ekonomiska incitament för att främja exempelvis biologisk mångfald, kolinbindning, rekreationsvärden etc. i skogsbruket. Generellt tror skogsägarna att man i framtiden kan skapa en fungerande marknad för försäljning av ekosystemtjänster, 64,3 procent av skogsägarna uppgav att de hade varit intresserade av en sådan marknad. Generellt kan man konkludera att de intervjuade var skeptiska till en försäljning av ekosystemtjänster, framför allt var det betalning för kolinbindning som ifrågasattes. Skälen till detta var dels att man binder upp skogen och att man gärna vill vara skogsbrukare.

Samtliga av de intervjuade ansåg att det är bra med diskussioner om skogsbruket samt att det är bra att man blir påmind om sitt skogsbrukande idag. Samtidigt finns det en känsla av att det i diskussionerna och debatten idag finns mycket tyckande och att debatten är väldigt polariserad.

4.2 Jämförelse med befintlig kunskap

Kunskap som är direkt kopplad till mitt arbete är svårt att hitta. Attityd undersökningar inom detta ämne i någon större omfattning finns helt enkelt inte att finna och jämföra med. Därför kommer jag i stället nedan lyfta fram saker som har en anknytning till ämnet.

När det kommer till vindkraft är det svårt att hitta några säkra siffror på avkastningsnivåer. Hallqvist (2010) använde i sitt examensarbete en modell från LRF, där skulle arrendet för vindkraft ge en inkomst av 2 663 400 kr under en 20 års period. CRC hävdar i en artikel från 2012 att arrendet låg på ca 150 000 kr per år vilket skulle innebära 3 000 000 kronor under en period på 20 år. Uppmärksammas bör att detta är gamla siffror och att utvecklingen av vindkraftverk har gått snabbt de senaste åren.

Vad gäller lönsamheten i hyggesfritt skogsbruk varierar åsikterna. Ersson (2020) menar att nuvärdet i hyggesfritt skogsbruk är högre på sämre boniteter. Detta för att investeringskostnaderna tidigt i omloppstiden är höga och att omloppstiderna innebär en högre förräntning av den framtida virkesintäkten. Dessa sämre

boniteter ligger under $\leq G22$ och ca $\leq T20$. Dessa värden är alltså mer aktuella för norra Sverige och inte för det geografiska område som undersöks i detta arbete. Granath och Söderström (2022) visar i sitt examensarbete att alternativen med blädningsbruk och skärmställning fick ett genomsnittligt nuvärde som var lägre än det för trakthyggesbruket. Det som pekar på ett högre nuvärde i blädningsbruk anges vara om rätt skogar används samt en låg ränta. Studien visade även, liksom Ersson att skillnaden i nuvärde var lägre vid sämre boniteter och högre vid bättre boniteter. I en kunskapssammanställning från SLU (Hannerz et al. 2017) skriver Sonesson som en slutsats av ekonomin i hyggesfritt ”Generellt ger dock de hyggesfria alternativen lägre men ibland likvärdig ekonomisk avkastning som kalhyggesbruket” (sidan 47). I samma rapport dras också slutsatsen att en ökning av hyggesfria metoder i skogsbruket skulle öka den biologiska mångfalden. Däremot påpekas det att arter som är tidiga i successionsstadiet (exempelvis pionjärträd) skulle missgynnas liksom markvegetationen. En del av de intervjuade var även inne på skogsskador och att dessa skulle öka i ett hyggesfritt skogsbruk. I SLU:s kunskapssammanställning motsäger dock författarna sig detta. Det som framhävs är risken för rotröta i de flerskiktade och olikåldriga bestånden. Dessutom påpekas de skador som kan uppkomma på förnyringen. De menar på att vindskador i flerskiktade bestånd är lägre än de för likåldriga bestånd. En del av de intervjuade skogsägarna påpekade även granbarkborren som ett problem i den hyggesfria skogen där gran dominerar. Detta uppges inte vara en större risk i den flerskiktade skogen enligt rapporten. Dels beror det på att de är mindre vindkänsliga vilket bidrar till att vindfällerna är mindre förekomliga i flerskiktade bestånd, dels att naturliga fiender till granbarkborren trivs i den hyggesfria skogen. Här vill jag dock lägga in en personlig åsikt. Rapporten (Hannerz et al. 2017) är skriven innan torrsommaren 2018, sedan denna sommar har utbredningen av granbarkborreangrepp ökat markant. I rapporten beskrivs hur granbarkborreangrepp i skogar med mindre än 20 vindfällerna är sällsynta. Detta menar jag, baserat på personliga erfarenheter inte stämmer längre. Idag kan granbarkborren gå på alla typer av granskogar, även i mitt tycke friska sådana. Här anser jag att de intervjuades oro är legitim.

En slutsats jag drog efter att ha sammanställt resultaten var att begreppet sociala värden är svårdefinierat och att det bland dessa skogsägare inte aktivt tänks på de sociala värdena. Framför allt är det de sociala värdena för tredje part som avses här. Slutsatsen baseras på figur 14 där skogsägarens egen uppfattning om de sociala värdena i sitt skogsägande efterfrågades, här svarade ca en femtedel med ”ingen uppfattning”. Denna slutsats går även att identifiera i en artikel skriven av Bjärstig & Kvastegård (2016) som undersökte de sociala värdena ur privata skogsägares perspektiv.

4.3 Studiens styrkor och svagheter

En styrka i arbetet var användningen av både kvalitativa och kvantitativa metoder i undersökningen. Genom användningen av djupintervjuer kunde endel frågor undersökas närmare och svaren blev mer av en berättande karaktär med bakgrund till svaren. Undersökningen har även, enligt mig en hög svarsfrekvens.

En sak som skulle kunna beskrivas som en svaghet i arbetet är själva definitionen som arbetet vilar på. Här vill jag poängtera att definitionen är helt och hållet ”hemmasnickrad”. Definitionen lyder "*användning av produktiv skogsmark till annat huvudsakligt ändamål än virkesproduktion och försäljning av timmer och massaved genom skogsskötselsystemet trakthyggesbruk*". Här kan användandet av ordet ”huvudsakligt” ifrågasättas, vad menas egentligen? Spelar det någon roll på storlek som den kompletterande användningen tar upp? Om ett vindkraftverk upprättas, talar vi om 100 procent huvudsakligt annat ändamål för de avgränsade tvådimensionella ytan som tas i anspråk? Eller talar vi om skogsbeståndet som helhet i vilket vindkraftverket står inom? Ihop med detta kan man även diskutera om hyggesfritt skogsbruk verkligen ska ses som en ”kompletterande markanvändning”. Det är trots allt så att virkesproduktion och försäljning av timmer och massaved är målet med hyggesfria bestånd också.

Jag resonerade som följer: Idag är det trakthyggesbruk som är standard inom skogsbruket. Bakgrunden till arbetet bygger dels på mitt personliga intresse kring ekonomi inom skogsbruket och dels på min i viss mån skeptiska inställning till dagens skogsbruk. Den låga lönsamhet som har varit och är i dagens skogsbruk för den privata skogsägaren var det som gjorde att jag började tänka kring detta arbete och att just användandet av mark till annat än traditionellt skogsbruk skulle kunna öka ekonomin för den enskilda skogsägaren. Efter vidare tanke på ämnet kom jag även att tänka på de övriga hållbarhetsaspekterna i och med markanvändning.

En ytterligare terminologisk svaghet i arbetet är användandet av begreppet ”optimalt” samt ”optimera” som används i fråga 15 – 20 i enkäten (Bilaga 2). Vad som är optimalt för en skogsägare behöver inte vara optimalt för nästa. Detta kan leda till svar som baseras för mycket på tolkning från den svarande.

En svaghet i undersökningen kan vara den relativt omfattande enkäten. Det behövdes mycket information och upplysning kring definitioner och begrepp om man skulle kunna svara på frågorna. Detta kan ha avskräckt en del från att besvara enkäten.

4.4 Framtida studier

Det första jag skulle vilja framhäva är att detta arbete kanske ska kunna ses som ett generellt förarbete för skogsägares markanvändning och dess intresse för ämnet. Jag skulle vilja rekommendera framtida studier att fokusera på en av de markanvändningarna som omnämns i rapporten hyggesfritt skogsbruk, skogsbete, naturturism, vindkraftverk etc.

Det hade varit intressant att göra samma undersökning över olika delar av landet. Detta för att se skillnader i tankesätt beroende på var i landet man som skogsägare är verksam.

4.5 Slutsatser

Innan man drar några slutsatser vill jag poängtera att detta arbete är avgränsat till dels Kalmar län samt kunder till Thomas Andersson Värdering & Ekonomi AB. Här nedan kommer slutsatser jag har dragit från denna undersökning att presenteras i punktform:

- Skogsägarna anser att man är hållbar i sitt skogsägande, dock finns det tveksamheter till hållbarheten i skogsbruket i sin helhet.
- Ekonomin i skogsbruket är viktig för skogsägarna.
- Sociala värden inom skogsbruket är svårdefinierat och svårkvantifierat.
- Det finns en medvetenhet hos skogsägarna vad gäller olika markanvändningar kopplade till de tre hållbarhetsaspekterna.
- För att öka intresset för hyggesfritt skogsbruk krävs det framför allt en påvisad ekonomisk lönsamhet. Det krävs även mer kunskap och forskning kring ämnet i allmänhet.
- Skogsägare är positiva till de affärsmöjligheter som kan skapas till följd av den växande turismen i landet.
- Diskussion kring skogsbruk är nyttigt och något som behövs

Referenser

- Appelqvist, C. Sollander, E. Norman, J. Forsberg, O. Lundmark, T. (2021). *Hyggesfritt skogsbruk – Skogsstyrelsens definition*. (Rapport 2021:8) Jönköping: Skogsstyrelsen. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-20222021202020192018/rapport-2021-8-hyggesfritt-skogsbruk---skogsstyrelsens-definition.pdf>
- Berg, Å. Ehnström, B. Gustafsson, L. Hallingbäck, T. Jonsell, M. Weslien, J. (1994). *Threatened plant, animal and fungus species in Swedish forests: distribution and habitat associations*. *Conserv. Biol.* 8 718 - 731. <http://www.jstor.org/stable/2386514?origin=JSTOR-pdf>
- Birkne, Y. Rydberg, D. Svanqvist, B. (2013). *Skogens sociala värden - en kunskaps sammanställning*. (Meddelande 2013:9) Jönköping: Skogsstyrelsen <https://cdn.abicart.com/shop/9098/art34/21046234-4c03ab-1592.pdf>
- Bjärstig, T., Kvastegård, E. (2016) *Forest social values in a Swedish rural context: The private forest owners' perspective*. *Forest Policy and Economics*, 65: 17-24 <http://dx.doi.org/10.1016/j.forpol.2016.01.007>
- CRC vindkraft 2012. *Vindkraft – en bra affär för markägaren* <https://news.cision.com/se/crc-vindkraft/r/vindkraft---en-bra-affar-for-markagaren,c9227004> [2023-05-12]
- Eggers, J. Holmgren, S. Nordström, E. -M. Lämås, T. Lind, T. Öhman, K. (2019) *Balancing different forest values: Evaluation of forest management scenarios in a multi-criteria decision analysis framework*. *Forest policy and economics*. 103, 55-69
- Eliasson, L. (2022) *Skogsbrukets kostnader och intäkter 2021*. <https://www.skogforsk.se/kunskap/kunskapsbanken/2022/skogsbrukets-kostnader-och-intakter-2021/> [2023-05-14]
- Ersson, B. T. (2020). *Hyggesfritt skogsbruk*. Skinnskatteberg: Skogsmästarskolan, Sveriges lantbruksuniversitet https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/skmsk/schema/ersson.2020.hyggesfritt_skogsbruk_erasmusplus_o2-003.pdf
- Espmark, K. (2017). *Debatten om hyggesfritt skogsbruk i Sverige en analys av begrepp och argument i svenskt pressmaterial 1994-2013*. Umeå: Future Forests, SLU.
- Franklin, J. & Forman, R.T.T. 1987. *Creating landscape patterns by forest cutting: ecological consequences and principles*. *Landscape Ecol.* 1: 1-18. <https://andrewsforest.oregonstate.edu/sites/default/files/lter/pubs/pdf/pub71.pdf>
- Granath, J. & Söderström, M. (2022). *Hyggesfritt skogsbruk : ekonomisk inverkan på skogsbruket*. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet.

- Greenpeace (2021). *Pressmeddelande – Skog*.
<https://www.greenpeace.org/sweden/pressmeddelanden/skog/majoritet-vill-ha-hardare-miljokrav-pa-skogsbruket/> [2023-05-11]
- Hallqvist, C.-F. (2010). *En studie av olika ekonomiska modeller för mångbruk baserad på vindkraft A study of differens economic models for muliple-use based on wind power*. Skinnskatteberg: SLU, School for Forest Engineers.
- Hannerz, M., Nordin, A. & Saksa, T. (red.) (2017). *Hyggesfritt skogsbruk. Erfarenheter från Sverige och Finland*. Future Forests Rapportserie 2017:1. Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå, 74 sidor
- Holmberg, L.-E. (2005). *Skogshistoria år från år 1177-2005 : skogspolitiska beslut och andra viktiga händelser i omvärlden som påverkat Skogsvårdsorganisationens arbete*. Jönköping: Skogsstyrelsen.
- Jordbruksverket.se 2023. *Besöksnäring* <https://jordbruksverket.se/utvecklaforetagande-pa-landsbygden/besoksnaring> [2023-04-18]
- Kirppu, S. Eneling, M. Frendin, D. (2021). Dagens skogsbruk är inte hållbart. *ATL*, 23 februari. <https://www.atl.nu/dagens-skogsbruk-ar-inte-hallbart> [2023-05-14]
- Ludvig & Co (2022) *Skogsbarometern höst 2022*.
<https://blogg.ludvig.se/skogsbarometern-host-2022> [2023-05-14]
- Lundqvist, L. Eliasson, L. & Cedergren, J. (2014). Blädningsbruk. Skogsskötselserien nr 11. Skogsstyrelsen.
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/meromskog/skogsskotselserien/skogsskotsel-serien-11-bladningsbruk.pdf>
- Naturvårdsverket.se (u.å). *Skogslandskapet*
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/skogslandskapet/> [2023-05-14]
- Nordström, E, M. Bjärstig, T. Zhang, J. (2020) *Mångbruk av skog – om att utveckla skogens mervärden*. (Future Forest 2020:5). Umeå: SLU
- Näringsdepartementet (2020). *Uppdaterad handlingsplan och lägesrapport för Sveriges nationella skogsprogram*. (N2020/00084). Stockholm: Regeringskansliet Näringsdepartementet (Regeringskansliet) 2020/21:FPM145 EU:s skogsstrategi för 2030 (COM (2021) 572) <https://data.riksdagen.se/fil/A49E81D6-A6ED-48A8-94A4-8CF306614BBD> [2023-05-11]
- Persson, S. (red.) (2016) *Frågor och svar – om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar*. Örebro: SCB-Tryck.
https://www.scb.se/contentassets/c6dd18d66ab240e89d674ce728e4145f/ov99992016a01_br_x08br1601.pdf

Sahlin, M. (2018). *Från mångfald till enfald – en vitbok över den svenska modellen för skogsbruk*. (November 2018) Stockholm: Naturskyddsföreningen https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2021/05/11103511/Rapport_fran_mangfald_till_enfald_0.pdf [2023-05-11]

Skogshistoriska sällskapet 2023. *Människorna och skogen* <https://skogshistoria.se/skogshistoria/manniskorna-och-skogen/> [2023-03-31]

Skogskunskap.se (2017). *Skogen är formad av historien*. <https://www.skogskunskap.se/hansyn/naturhansyn/naturhansyn-i-skogsbruket/skogen-ar-formad-av-historien/> [2023-05-14]

Skogskunskap.se 2023. *Sveriges skogsskötselsystem* <https://www.skogskunskap.se/aga-skog/fakta-om-skogen/sveriges-skogsskotselsystem/> [2023-03-31]

Skogsstyrelse.se 2022. *Metoder för hyggesfritt skogsbruk* <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/olika-satt-att-skota-din-skog/hyggesfritt-skogsbruk/metoder-for-hyggesfritt-skogsbruk/> [2023-03-31]

Skogsstyrelsen (2020). *Hyggesfritt skogsbruk*. [Broschyr]. Jönköping: Skogsstyrelsen. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/bruka-skog/olika-satt-att-skota-din-skog/hyggesfritt/broschyr-om-hyggesfritt-skogsbruk.pdf> [2023-03-31]

Skogsstyrelsen (2021). *Åtgärder i skogsbruket 2020*. [Statistiskt meddelande]. Serie: JO16 SM2001. Jönköping: Skogsstyrelsen <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/statistik/statistiska-meddelanden/jo16-statistiska-meddelanden-atgarder-i-skogsbruket-2020-uppdaterad20211006.pdf> [2023-05-11]

Skogsstyrelsen.se (2022). *Andra verksamheter i skogen* <https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/du-och-din-skog/andra-verksamheter-i-skogen/> [2023-05-14]

Skogssverige 2023. *Skogshistoria* <https://www.skogssverige.se/skog/fakta-om-skog/skogshistoria> [2023-03-31]

Stridsman, M. Lundmark, T. (2019). *Skogliga begrepp och definitioner*. (Tidskrift 2019:7) Stockholm: Kungliga skogs- och lantbruksakademien. Kungliga skogs- och lantbruksakademien. <https://www.ksla.se/wp-content/uploads/2019/10/KSLAT-7-2019-Skogliga-begrepp-och-definitioner.pdf>

Visit Sweden (2016). *Hållbar naturturism och ekoturism på landsbygden*. [förstudie]. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/images.corporate.visitsweden.com/documents/Foerstudie-Naturturismprogrammet_Pog6zIN.pdf

Öster, L. (2017) *Hur kan skogsägare tjäna pengar på turism*
<https://www.lantbruk.se/hur-kan-skogsagare-tjana-pengar-pa-turism> [2023-05-14]

Bilaga 1

Följebrev

Hej Skogsägare!

Jag heter Hugo Andersson och studerar vid Skogsmästarskolan, SLU. Under kommande vår kommer jag att genomföra mitt självständiga kandidatarbete (examensarbete). Detta arbete sker i samarbete med Thomas Andersson Värdering & Ekonomi. Jag tillsammans med Thomas Andersson skulle gärna vilja ha din hjälp med att genomföra denna undersökning.

Syftet med arbetet är att undersöka skogsägares intresse för kompletterande markanvändning (mångbruk) i Kalmar län. Undersökningen kommer att utformas med hjälp av en enkät som hittas i länken nedan. **Enkäten tar ca 10 – 15 minuter att svara på och är helt anonym.** Enkäten består av både flervalfrågor och kryssfrågor där du väljer vilken av alternativen som stämmer bäst överens med dig och din åsikt i din roll som skogsägare. För att slutföra enkäten krävs det svar på alla frågor där inte annat anges.

Som komplement till enkäten kommer ett antal djupintervjuer att genomföras. I slutet av enkäten kommer det finnas en fråga om du vill vara med att medverka i en intervju. Intervjun kan ske antingen genom ett fysiskt möte eller via telefon.

Jag önskar ett svar på enkäten senast 31 mars 2023

Vid frågor angående enkäten är du välkommen att kontakta Hugo Andersson 0709 54 17 96 alternativt via e-mail: hoon0001@stud.slu.se

Länk till enkäten:

<https://forms.gle/RaTG8A6bmw5nqFTk7>

Tack på förhand!

Hälsningar

Hugo Andersson

Skogsmästarskolan SLU

Bilaga 2

Enkät

Kompletterande Markanvändning

Begrepp och definitioner som avgränsar detta arbete:

Kompletterande markanvändning definieras i detta arbete som:

"användning av produktiv skogsmark till annat huvudsakligt ändamål än virkesproduktion och försäljning av timmer och massaved genom skogsskötselsystemet trakthyggesbruk."

Exempel på andra ändamål som kan beröra en skogsfastighet kan exempelvis vara

hyggesfritt/kontinuitetskogbruk, skogsbeta, arrende upplåtelser till andra verksamheter, rekreation m.m.

Motiven bakom en kompletterande markanvändning är många och bestäms av skogsägaren själv. Exempel på motiv kan vara ekonomi, klimat, miljö eller intressen.

Notera att begreppet **"produktiv skogsmark"** används i definitionen, bortse därför från impediment, trädor eller övrig inägomark i dina svar.

Trakthyggesbruk definieras enligt följande **"ett stycke skog (ett bestånd eller avdelning) förnygringsavverkas, förnygras, röjs, gallras och förnygringsavverkas igen"**

karaktäristiskt för trakthyggesbruk:

- Beståndet är likåldrigt
- Ett eller några få trädslag dominerar
- Träden inom avdelningen besitter samma höjd
- Vid förnygringsavverkning sänks beståndets volym till under § 5 i skogsvårdslagen

Definition för hyggesfritt i detta examensarbete följer den definition som Skogsstyrelsen i samarbete med SLU tog fram 2021:

"Hyggesfritt skogsbruk på skogsmark med produktionsmål innebär att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor."

- Det ska finnas träd som är minst 10 m höga på marken
- Täthet i skogen måste överstiga § 5 i skogsvårdslagen
- En lucka får vara maximalt 0,25 ha stor

Definitionen för "sociala värden" följer den definition som Skogsstyrelsen använder sig av:

"de värden som skapas av människans upplevelser av skogen".

- hälsa, välbefinnande och en god livsmiljö
- fritidsupplevelser, friluftsliv och turism
- upplevelsevärden och sociala naturkvaliteter
- estetiska värden
- pedagogik och kunskap om skog och miljö
- lek, samvaro och sociala relationer
- intellektuell och andlig inspiration
- identitet och kulturarv

Naturturism definieras enligt Visit Sweden (2016)

"Naturturism är förflyttad konsumtion i form av aktiviteter, boende, måltider och andra turisttjänster där själva naturupplevelsen är i centrum."

Förutom ekologiska och sociala värden i EKO-turism finns även möjligheter för inkomstkällor kopplade till ekoturismen. Nedan följer några exempel (endast fantasin sätter gränser):

- Hyra ut boende
- Uthyrning av Kanot/båt
- Uthyrning av bastu

Nedan följer ett antal bakgrundsfrågor om dig som skogsägare

Frågorna är obligatoriska, om du inte vill ange något svar på någon av frågorna så väljer du alternativet "vill inte uppge" som finns längst ner bland svarsalternativen.

1. Ålder *

Markera endast en oval.

- Under 40
- 40 - 60
- Över 60
- Vill inte uppge

2. Kön *

Markera endast en oval.

- Man
- Kvinna
- Annat
- Vill inte uppge

Nedan kommer frågor kring din fastighet och ditt skogsägande

Detta examensarbete är avgränsat till att bara omfatta fastigheter och skogsägare i **Kalmar län**, bortse därför från eventuella fastighetsinnehav utanför länsgränsen i frågorna.

3. Hur stort är ditt totala skogsinnehav? *
(produktiv skogsmark i hektar)

Markera endast en oval.

- 0 - 50
- 51 - 100
- 100 - 500
- 500 +
- Vill inte uppge

4. Är ditt skogsinnehav certifierat? *

Markera endast en oval.

- PEFC och FSC
- Endast PEFC
- Endast FSC
- Nej

5. Hur ser trädslagsfördelningen ut på ditt skogsinnehav? *

Markera endast en oval.

- Grandominerat
- Talldominerat
- Lövdominerat
- 50/50 (Tall/Gran)
- 33/33/33 (Tall/Gran/Löv)
- Ingen uppfattning

6. Hur anskaffade du din/dina fastighet(er)? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Benefikt fång (gåva, bodelning, arv, testamente)
- Onerösa fång (köp, byte)
- Vill inte uppge

7. Vad har du som skogsägare för mål i ditt skogsägande? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Långsiktig investering
- Löpande avkastning
- Rekreation
- Kolinbindning
- Naturvärden/Biologisk mångfald
- Ingen uppfattning
- Övrigt: _____

8. Kommer din idag huvudsakliga inkomst från ditt skogsinnehav? *

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Vill inte uppge

Denna del av formuläret kommer handla om din aktuella markanvändning.

Tänk på att svara på frågorna utifrån arbetets definition av "kompletterande markanvändning" (användning av produktiv skogsmark till annat huvudsakligt ändamål än virkesproduktion och försäljning av timmer och massaved genom skogsskötselsystemet trakthyggesbruk)

Först några frågor om dina åsikter och tankar kring ditt skogsbrukande.

Använd alternativet "annat" följt av en egen inmatning om du vill kommentera eller utveckla svaret

9. Hållbart skogsbruk kan definieras som skogsbruk som tar tillvara på Ekologiska- sociala- samt ekonomiska värden. *

Anser du att du i ditt skogsägande bedriver ett hållbart skogsbruk?

Markera alla som gäller.

- Ja
 Nej
 Tveksamt
 Ingen uppfattning

10. Om du inte anser att du bedriver ett hållbart skogsbruk, vilken/vilka värden anser du själv att du inte tar tillvara på bästa sätt? (flervalsfråga)

Markera alla som gäller.

- Ekonomiska värden
 Ekologiska värden
 Sociala värden

11. Anser du att vi gemensamt i Sverige (med dagens skogsskötselsystem) bedriver ett hållbart skogsbruk utifrån definitionen ovan? *

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Tveksamt
 Ingen uppfattning

Nedan kommer frågor om ditt nuvarande markanvändande

Tänk på att svara utifrån definitionen ovan

(användning av produktiv skogsmark till annat huvudsakligt ändamål än virkesproduktion och försäljning av timmer och massaved genom skogsskötselsystemet trakthyggesbruk)

12. Är trakthyggesbruk det dominerande skogsskötselsystemet på din skogsfastighet idag? *

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Ingen uppfattning

13. bedrivs det idag en kompletterande markanvändning på ditt skogsinnehav utifrån definitionen? (oavsett omfattning) *

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej

14. Om "ja" på föregående fråga, välj det/dom svarsalternativ som passar bäst in i ditt fall. (flervalsfråga)

Markera alla som gäller.

- Skogsbete
- Rekreation (jakt, fiske, vindsydd, motionsspår etc.)
- Hyggesfritt skogsbruk
- Vindkraft/solenergi
- Grusutvinning
- Naturturism
- Övrigt: _____

15. Anser du att du tar tillvara de **ekonomiska värdena** på ett optimalt sätt i ditt nuvarande skogsägande? *

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Ingen uppfattning

16. Tror du att du med en kompletterande markanvändning kan optimera de **ekonomiska värdena** på ditt skogsinnehav? Isåfall vilken/vilka? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Skogsbete
- Rekreation (jakt, fiske, vindsydd, motionsspår etc.)
- Hyggesfritt skogsbruk
- Vindkraft/solenergi
- Grusutvinning
- Naturturism
- Övrigt: _____

17. Anser du att du tar tillvara de **ekologiska värdena** på ett optimalt sätt i ditt nuvarande skogsägande? *

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Ingen uppfattning

18. Tror du att du med en kompletterande markanvändning kan optimera de **ekologiska värdena** på ditt skogsinnehav? Isåfall vilket/vilka? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Skogsbete
- Rekreation (jakt, fiske, vindskydd, motionsspår etc.)
- Hyggesfritt skogsbruk
- Vindkraft/solenergi
- Grusutvinning
- Naturturism
- Övrigt: _____

19. Anser du att du tar tillvara de **sociala värdena** på ett optimalt sätt i ditt nuvarande skogsägande? *

Markera endast en oval.

- Ja
- Nej
- Ingen uppfattning

20. Tror du att du med en kompletterande markanvändning kan optimera de **sociala värdena** på ditt skogsinnehav? Isåfall vilket/vilka? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Skogsbete
- Rekreation (jakt, fiske, vindskydd, motionsspår etc.)
- Hyggesfritt skogsbruk
- Vindkraft/solenergi
- Grusutvinning
- Naturturism
- Övrigt: _____

Avslutningsvis kommer frågorna nedan handla om hur du tror att skogsägande/brukande kommer att se ut i framtiden

För att enklare kunna sammanställa svaren på detta formulär så önskar jag att du försöker att välja något/några förvalda alternativ som finns tillgängliga under respektive fråga.

Alternativet "annat" kommer att finnas under varje fråga där du med egna ord kan kommentera frågan om så önskas.

Skogsskötselsystem

Enligt Skogsstyrelsen brukas idag 644 000 ha med hyggesfria metoder i Sverige. Med en total produktiv skogsmarksareal på 23 miljoner ha står hyggesfritt skogsbruk för ca 3 procent av den produktiva skogsmarksarealen i Sverige.

Studier om lönsamheten i hyggesfritt skogsbruk ökar i omfattning men är ännu inte tillräckligt omfattande för att ge ett entydigt svar. Kalkylerna är idag för generaliserade och är beroende av de ingångsvärden som används i de olika fallen.

21. Som konstaterat ovan står hyggesfritt skogsbruk för en liten del av dagens skogsbruk. Hur tror du utvecklingen kommer att se ut i framtiden? *

Markera endast en oval.

- Samma fördelning som idag
- En något högre areal hyggesfria metoder
- Betydande högre andel av arealen kommer brukas med hyggesfriametoder
- Hela den produktiva skogsmarksarealen kommer att ställas om till hyggesfritt
- Övrigt: _____

22. Vad tror du kommer att vara bakgrunden till en eventuell ökning av hyggesfritt skogsbruk? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Nationella politiska beslut (regering, skogsstyrelsen etc.)
- Internationella politiska beslut (exempelvis EU)
- Krav från samhället (debatt, opinion etc.)
- Ökad kunskap
- Teknologisk utveckling
- Egna initiativ från skogsägare
- Övrigt: _____

23. Vad skulle öka ditt egna intresse för hyggesfritt skogsbruk? (flervalsfråga) *

Markera alla som gäller.

- Påvisad bättre ekonomi
- Påvisad ökad biologisk mångfald
- Påvisad ökad positiv klimatpåverkan
- Påvisad ökade sociala värden
- Övrigt: _____

Sälja Ekosystemtjänster

Möjligheten att sälja kolinlagring är något som har börjat diskuteras i sökandet efter fler inkomstkällor i skogsbruket samt i och med diskussionerna om skogens roll i klimatomställningen. Hur detta ska gå till är dock inte klargjort ännu. I grova drag kan man säga att en köpare (oftast ett utsläppande företag) kan betala en skogsägare för att exempelvis överhålla skogen eller på annat vis lagra mer kol i sin skog. Avtalet skulle i detta fall se ut som ett arrendeavtal där ett pris sätts på det kol som binds in under avtalsperioden och betalas sedan ut på årsbasis.

Liknande handel med övriga ekosystemtjänster skulle kunna vara en möjlighet i framtiden för att skapa incitament för främjandet av biologisk mångfald, rekreationellavärden etc.

Lästips (notera att det bara är exempel):

<https://skogsforum.se/viewtopic.php?f=112&t=41976>

<https://www.skogen.se/nyheter/han-vill-prissatta-skogens-ekosystemtjanster>

24. Anser du att det i framtiden generellt behöver skapas flera ekonomiska incitament för skogsägare att *
bruka skogen så att biologisk mångfald, kolinbindning, rekreationsvärden etc. främjas?

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Ingen uppfattning

25. Tror du att det i framtiden är möjligt att skapa en legitim och fungerande marknad för försäljning av *
ekosystemtjänster?

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Tveksam

26. Om det i framtiden finns en fungerande marknad för försäljning av ekosystemtjänster, är detta något *
som hade intresserat dig?

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Tveksamt

27. Turism- och besöksnäringen fortsätter att växa i Sveige. Tror du detta kan skapa fler affärsmöjligheter *
för skogsägare i framtiden?

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Ingen uppfattning

28. Tror du att det i framtiden kommer att bli enklare för markägare att arrendera ut mark för upprättande *
av vindkraftverk och solceller på sina fastigheter?

Markera endast en oval.

- Ja
 Nej
 Tveksamt

Stort tack för att du tog dig tid att svara på enkäten!

Är du intresserad av att ställa upp på en kort intervju som komplement till dina svar på enkäten?

Om du väljer att ställa upp på en intervju och/eller vill ta del av det färdiga arbetet kommer dina svar på enkäten inte längre att vara anonyma för mig när jag sedan sammanställer svaren. Uppgifter som blir synliga för mig är ditt namn, telefonnummer samt email. **Det är endast jag som kommer kunna se dessa uppgifter och de kommer inte att figurera i det färdiga arbetet.**

Om du är intresserad av det färdiga resultatet kan jag även skicka det färdiga examensarbetet till dig i form av en PDF-fil.

De nästkommande frågorna är frivilliga!

29. Vid intresse för att ställa upp på en intervju fyll gärna i namn, telefonnummer samt e-mail adress så att jag kan kontakta dig angående intervjun.

---

30. Om du skulle vilja ta del av det färdiga arbetet får du gärna ange din e-post adress så att jag kan skicka en kopia till dig.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (PDF-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.